Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 5 июнь. Чоршанба. № 36 (14334)

ПРЕЗИДЕНТ РУМИНИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

4 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов расмий ташриф билан Руминияга жўнаб кетди.

— Руминия ўзига хос маҳсулотлари билан ўзбек харидорларига яхши танишдир, — деди Ислом Каримов аэропортда журналистлар билан суҳбат чоғида. — Қолаверса, бу юрт билан Ўзбекистон азалдан дўстона алоқада бўлиб келган. Энди Ўзбекистон мустақил давлат сифатида Руминия билан ҳар томонлама алоқаларни янгидан боғлаши ва икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорликни янги босқичда давом эттириши керак. Мазкур сафаримиз ана шу мақсадларга хизмат қилади, деб ўйлайман.

Тошкент аэропортида Президент Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир У. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Б. Ғуломов, С. Сафоев, Тошкент шаҳар ҳокими К. Туляганов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

ЭКОЛОГИЯ ВА САЛОМАТЛИК ЎН КУНЛИГИ

Республикамизда жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш кунига бағишланган экология ва саломатлик ўн кунлиги давом этмоқда. Бу тадбир 10 июнга қадар давом этади. Тошкент вилоятининг Қибрай туманидаги «Қибрай» спорт ўқув-машқ марказида уни тантанали очиш маросими бўлди. Маросимда маҳаллий ҳокимият органларининг, республика табиатни муҳофаза қилиш, соғлиқни сақлаш ва жамоат ташкилотларининг вакиллари иштирок этди.

Бу хайрли тадбир ташкилотчилари — «ЭКОСАН» халқаро экология ва саломатлик жамғармаси ва вилоят ҳокимлиги байрам ўтказиладиган жой сифатида мазкур туманни танлагани бежиз эмас. 1995 йил якунларига кўра, Қибрай тумани ҳар йили ўтказиладиган «Мустақиллик, экология ва саломатлик» республика кўрик-танлови ғолиби деб топилган. Кўрик-танлов давомида ободончилик даражасига, ҳудуднинг санитария ҳолатига, аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш ишларининг ташкил этилганига баҳо берилади. Туман соғлиқни сақлаш органларининг вакилларига «ЭКОСАН» жамғармасидан мукофот сифатида тақчил дори-дармонлар, бир марта ишлатиладиган шприцлар топширилди. Улар шифохоналарга етказиб берилади.

Экология ва саломатлик кунлари Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни — 1 июнда очилди. Шу боис вилоятнинг барча туманларидан болалар уйлари ва интернат-мактабларнинг тарбияланувчилари байрамнинг асосий меҳмони бўлди. Уларнинг ҳар бирига кийим-кечак, китоблар, ўқув ашёлари совға қилинди, совға учун маблағни эса ҳомийлар — вилоят корхоналари ва ташкилотлари ажратди.

Ўн кунлик бошланди. «ЭКОСАН» жамғармаси ва БМТнинг болалар жамғармаси — ЮНИСЕФ автопоездлари Навоий вилояти ва Қорақалпоғистонга жўнаб кетди. Бу поездларга дори-дармонлар, болалар кийимлари, мактаб анжомлари юкланган.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

Ёшлар ижоди

ЭФИРДА — САМАРҚАНД ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ!

Ҳар бир ишнинг бошланишига маълум сабаб бўлади. Самарқандда телевидениенинг ташкил этилиши Фирдавс Абдухолиқов деган ташаббускор йигит номи билан боғлиқ. Буни ҳамма билади.

...Фирдавс шаҳримизнинг ажойиб кишилари, ишлари ҳақида репортажлар тайёрлаш ва уни халққа тақдим этиш фикри билан юрарди. Телевидениенинг илк кўрсатуви 1991 йил Наврўз тантаналарида эфирга чиқди. Орадан бир неча ой ўтиб, кўрсатувлар мунтазам эфирга узатила бошланди.

1991 йилда шаҳар ижроия қўмитаси ҳузурида «Самтелепресс» деган иккинчи студия ҳам иш бошлади. Энди рақобатлашиб ишлашга тўғри келарди. ТКС номи билан иш юритаётган Фирдавс ва унинг сафдошлари бири-биридан ёдда қоларли кўрсатувлар тайёрлашга интилишди. Ҳужжатли фильмлар суратга олина бошланди.

1992 йили шаҳардаги икки телевидение бирлаштирилиб, Самарқанд телевидениеси деган умумий ном олди. Ижодий томондан анча етилган ёшлар қўшни республикаларга, чет элларга ҳам ижодий сафарларга чиқа бошладилар.

1993 йилда АҚШ элчихонасининг таклифига биноан бир гуруҳ ижодий ходимлар Америкада бўлишди. Ана шу сафардан хотира сифатида «Биз билмаган Америка» номли беш қисмдан иборат ҳужжатли фильм тайёрланди. Бу фильм томошабинлар ва АҚШнинг Вашингтондаги информация агентлигининг штаб квартирасидан ижобий баҳо олди. Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, бу жуда катта ютуқ эди.

Самарқанд телевидениеси бир неча йилдан бери ЮСИА ахборот агентлиги билан амалий ҳамкорлик қилади. Жаҳондаги йирик «Интерньюс» агентлиги ҳам самарқандлик тележурналистлар билан ҳамкорликни яхши йўлга қўйишган.

Фалакиёт оламининг султони бўлмиш Мирзо Улуғбек ҳақидаги «Мирзо Улуғбек» тарихий-ҳужжатли фильм ҳам ана шу ижодкорлар томонидан яратилди. Туркия, Покистон, Сурия, Бирлашган Араб Амирликларига ижодий сафарлар ташкил этилди. Бугунги кунда ижодий жамоа Москванинг «ТВ-6», «НТВ», «2х2» телеканаллари билан ҳамкорлик қилишмоқда. Бу ҳазилакам гап эмас. Биргина ана шу ёшлар телевидениеси вилоят томошабинлари учун ана шунча имкониятларни ярата олишган.

Бугина эмас, 1996 йил февраль ойидан бошлаб «СТВ» телекомпанияси қошида «УМИД» жамоатчилик телевидениеси ҳам иш бошлади.

Мақоланинг ёзилишига ҳам сабаб бор. Қисқа вақт ичида арзирли ютуқларни қўлга киритган Самарқанд телевидениесининг ташкил этилганига 5 йил тўлди. Худди шу куни тележурналистлар яна бир туҳфа ҳозирлашди.

Фирдавснинг ниятлари аста-секин рўёбга чиқмоқда. Лекин у ҳали асосий орзуларига етишиш йўлида интилмоқда. 33 ёшни қоралаган Фирдавс бугунги кунда 150 кишилик ижодий жамоага бошчилик қилмоқда.

Телевидение нигоҳлар орқали юракка киради. Унинг таъсир доираси ҳақида гапиришга ҳожат ҳам йўқ.

Ёшлар ташаббуси билан юзага келган ва ижодкор ёшларни ўзига бирлаштирган Самарқанд телевидениеси бундан-да камолотга эришишларига ишонасан киши

.Гули ЧЕҲРА,
«Туркистон»нинг ўз мухбири.

«Ўзбекистон — Ватаним маним»

Бахрулло ЛУТФУЛЛАЕВ мусиқаси — **Абдусаид КЎЧИМОВ шеъри**

ТУРКИСТОНИМ, ЯЙРА!

Юз йиллик маломат ёмғири тинди,
Қафаслар бузилди, калтаклар синди,
Гулим-гулзоримга бахт қуши қўнди.
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Не бахтки, бек бўлдинг ўзингга ўзинг,
Ўзингники бўлди ҳар бўтакўзинг,
Айтганинг айтгандир, сўзингдир сўзинг,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Киприкдан оқизмай қатра кўз ёшинг,
Кишанларни узди шердил юртбошинг,
Истиқбол уфқида балқар қуёшинг,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Энди ғанимларинг ғамга ботурлар,
Тулкидек панада пусиб ётурлар.
Отланинг, Алпомиш, Авазботирлар!
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Садоқатинг кўрсат ота маконга,
Ота маконингни кўрсат жаҳонга,
Жаҳон қучоқ очди Ўзбекистонга,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

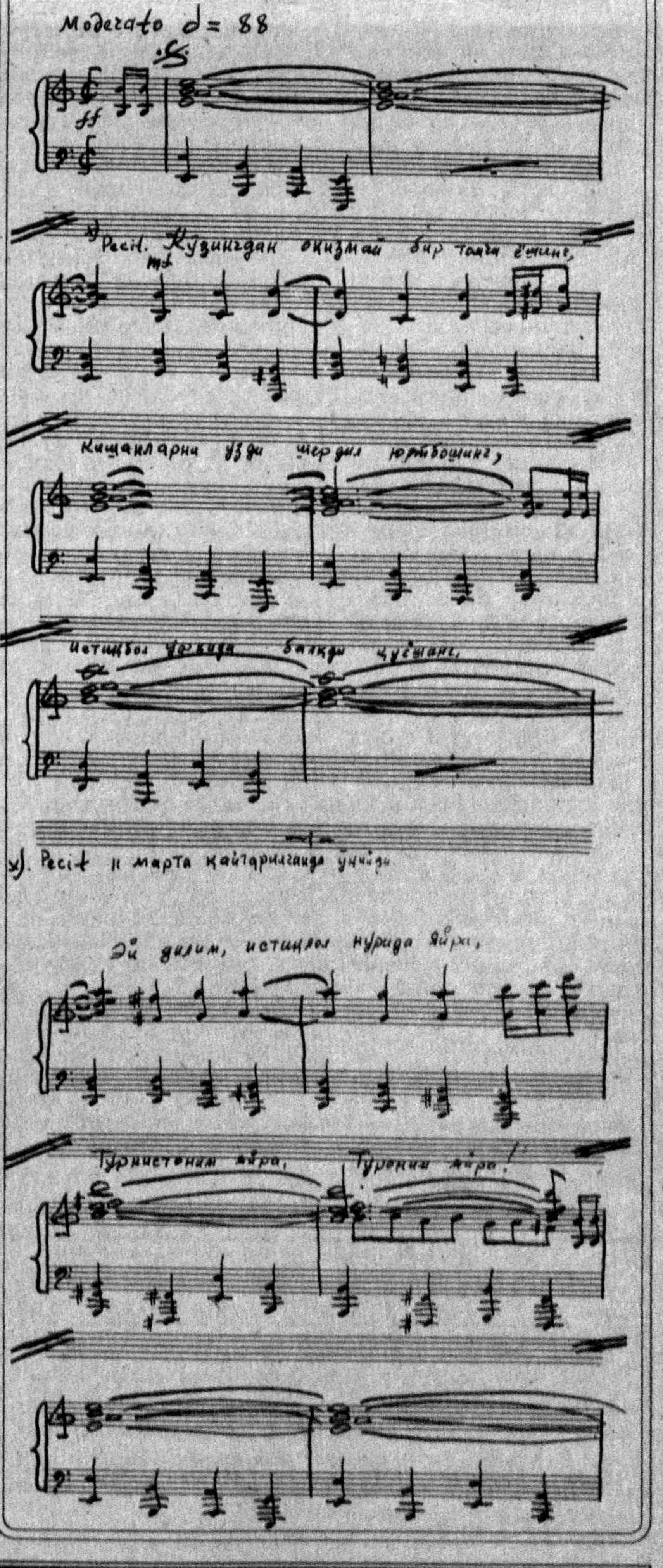

Расмий ташриф арафасида

РУМИНИЯ: ИСЛОҲОТЛАР МУВАФФАҚИЯТИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛИДА

Руминлар азал-азалдан Карпат тоғи салобатидан руҳланиб, Дунай мавжларидан илҳом олган қадимий халқдир.

Румин халқи тарихи эрамиздан аввалги биринчи асрларга бориб тақалса-да, у ягона миллат сифатида эрамизнинг 17-18 асрларида шаклланди. Аҳолининг асосий қисми боғдорчилик, ғаллакорлик билан машғул бўлган. Вақт ўтиши билан Европада саноатнинг, туризмнинг ривожланиши Руминия қишлоқ хўжалигини ҳам саноатлашишига имкон яратди. Сайёҳлик мамлакатнинг асосий даромад манбаига айланди.

1989 йилги инқилобий ўзгаришлардан сўнг мамлакатда мураккаб тарихий жараёнлар бошланди. Ишлаб чиқариш суръати сусайди. Иқтисодий инқироз чуқурлашди. Аҳоли турмуш даражаси пасайди. Бироқ, мамлакатда эҳтиёткорлик билан бошланган ислоҳот натижасида аста-секин ижобий ўзгаришлар юзага чиқа бошлади. Мутахассислар Руминия иқтисодиётида сезилаётган ўсиш суръатини хусусий тармоқнинг ривож олаётганини ҳамда қишлоқ хўжалиги ўнглана бошлаганида, деб баҳолашмоқда. Масалан, 1992 йилда Руминия илк бор ғаллани четдан сотиб олишга мажбур бўлиб қолган эди. Изчил иқтисодий сиёсат натижасида орадан уч йил ўтар-ўтмас, мамлакатда тўла ғалла мустақиллигига эришилди. Ҳатто 1995 йилдан бошлаб ғаллани четга сотиш имконияти пайдо бўлди.

Руминия иқтисодиётидаги барқарорлашувнинг яна бир омили мамлакатда бошланган хусусийлаштириш жараёни билан боғлиқ. Мулкни давлат тасарруфидан чиқаришда ваучер усули қўлланилди. Бунда давлат тасарруфидаги корхоналарни тижорат йўлига ўтказиш, давлат ялпи маблағининг 30 фоизини аҳолига текинга бериш, қолган 70 фоизини давлат компанияларига сотишга алоҳида эътибор берилди.

Бироқ, бозор иқтисодиётига ўтиш йўлида кўрилаётган бу тадбирлар ҳали Руминия иқтисодиётини инқироздан тўла халос қила олгани йўқ. Ишлаб чиқариш корхоналарининг аксарияти ҳали давлат тасарруфидадир. Шунга қарамай, иқтисодий ислоҳотлар собитқадамлик билан давом эттирилмоқда.

Руминиянинг Марказий Европада тутган жўғрофий ўрни ҳамиша унинг нуфузини белгилаб келган. Қуйи Дунай соҳилларида барпо этилган Галац, Бриэла, Констанци каби дарё ва денгиз портлари том маънода мамлакатнинг миллий бойлигидир. Руминия Қора денгиз Иқтисодий ҳамкорлиги иттифоқига аъзо мамлакатлардан бири сифатида Қора денгиз ҳавзасида ҳам ўз таъсирига эга. Ана шундай қулай ва арзон сув транспорти йўли чет эл билан ҳамкорлик қилиш Европа, Шарқий Европа мамлакатлари бозорига эркин чиқиш имконини беради.

Мамлакатга хориж сармоясини жалб этиш иқтисодиётнинг ўсишига сезиларли таъсир кўрсатяпти. Масалан, фаолияти Ўзбекистонда яхши таниш бўлган Жанубий Кореянинг «ДЭУ» компанияси Руминия автомобилсозлик компанияси қимматбаҳо қоғозларининг 51 фоизини 150 миллион АҚШ долларига сотиб олиб, бу ерга ўз маблағини киритди. «ДЭУ» яқин келажакда шу корхонага яна 950 миллион АҚШ доллари миқдорида сармоя солишни режалаштирмоқда. Мутахассисларнинг фикрича, йилига 200 мингта автомобиль ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган бу қўшма корхона яқин йилларда Ғарбий Европа автомобиль бозорини забт этиши мумкин.

Металлни қайта ишлаш, транспорт ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги, нефть, кимё, қоғоз, тери-пойабзал, ёғочсозлик, енгил саноатни янада ривожлантириш каби бой имконияти бўлган Руминияга АҚШ, Голландия, Италия каби мамлакатлар тадбиркорлари ўз маблағларини киритишда бошқалардан ортда қолаётгани йўқ.

Руминиянинг ташқи олам билан боғланиш кўлами ортгани сайин барча соҳада барқарорлик юз кўрсатаяпти. Шу боис румин халқи демократик йўл билан сайланган ҳукумат ички ва ташқи сиёсатини қўллаб-қувватламоқда. Айни пайтда Руминиянинг халқаро майдондаги нуфузи ҳам ортиб боряпти.

Айниқса, Европа Иттифоқи билан Руминия ўртасидаги муносабатлар тобора мустаҳкамланмоқда. Руминия ўз тараққиётида Европа Иттифоқига катта умид боғлаган. 1993 йил ноябрь ойида Европа Иттифоқи қошида Руминия ваколатхонаси, Бухарестда эса Европа Иттифоқининг доимий комиссияси фаолият бошлаганидан буён ҳамкорлик ришталари янада мустаҳкамланди. Савдо-сотиқ, маҳсулот айирбошлаш соҳаларида яхши кўрсаткичларга эришилди.

Руминия инсон ҳуқуқлари, миллий қадриятларни асраш, маданий ҳамкорликни кенгайтириш, сайёҳликни ривожлантириш каби муҳим соҳаларда БМТ, Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, ЮНЕСКО ва бошқа халқаро ташкилотлар билан манфаатли алоқалар ўрнатган.

Руминия давлат ва ҳукумат раҳбарлари Марказий Осиёда катта нуфузга эга бўлган Ўзбекистон билан муносабатларни мустаҳкамлаш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ўрнатишга интилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Руминия Президенти Ион Илиеску таклифига биноан мамлакатга таклиф этилиши икки давлат ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришга катта ҳисса қўшиши шубҳасиздир. Чунки бу ташриф асосида илк бор икки томонлама алоқаларнинг ҳуқуқий асосини яратиш кутилмоқда.

Ўктам МИРЗАЁРОВ
(ЎзА).

ИПАКЛАРИ ТИЛЛОДАН

Жами 1100 қути ипак қурти парваришлаб, 48 тонна қимматбаҳо саноат хом ашёси олишган Узун тумани пиллакорларининг харидорлар ва истеъмолчилар олдида юзлари ёруғ бўлди. Ҳар қути пилла уруғидан 43,6 килограммдан «кумуш тола» олинди. «Гулистон», «Серҳаракат», «Хурсанд» ва бошқа илғор жамоа хўжаликлари мўлжалдагидан ортиқ ҳосил олишиб, туман пилла хирмонига ўзларининг муносиб улушларини қўшди. Пиллакорлардан Валя Мадраҳимова, Гулсара Исаева, Зайнаб Саидова, Хадича Норқобилова кабилар қабул пунктига ўртача 130-150 килограммдан пилла топширишиб, бошқаларга ўрнак бўлишди.

Эркин Холбобоев.

МОЛЬЕР АСАРИ ТАЛАБАЛАР САҲНАСИДА

XVIII асрда яшаб ижод этган машҳур француз драматурги Ж. Мольернинг «Қариганда қармоққа илиниб» комедияси Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институтининг битирувчи V-курс музикали драма театри актёрлиги талабалари томонидан саҳнага олиб чиқилди.

Саҳналаштирувчи режиссёр О. Абдураззоқов асарни ҳозирги даврга мослади. Комедия кулгидан иборат бўлса-да, томошабинларни жиддий ўйлашга мажбур этади. Чунки, комедия орқали жамиятда учраб турадиган айрим камчиликлар усталик билан очиб ташланган.

Мазкур спектакл билан талабалар диплом оладилар... Мустақилликни қўлга киритган йилимиз талабаликка қабул қилинган бу истеъдодли ёшлар республикамиз санъатини дунёга танитишда ўзларининг ижодий фаолиятлари билан ҳисса қўшадилар, деб умид қиламиз.

Шавкат РЕЖАПОВ.

ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 4 июнда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклари иштирок этди.

Сотув ҳажми, 23,81 млн АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати 38,00 сўм даражасида қайд этилди.

Ваколатли банклар эркин муомаладаги нақд валютани айирбошлаш шохобчалари орқали сотишда уларнинг сотиш ва харид қилиш қийматини талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда мустақил равишда белгилайдилар. Валютани аҳолидан сотиб олишда воситачилик ҳақи олинмайди.

«Гуллаётган диёр» танловига

ДЕМОКРАТИЯ — МАЪНАВИЯТ КЎЗГУСИ

3. ДЕМОКРАТИЯНИНГ МАЪНАВИЙ ҚИЁФАСИ

Мамлакатимиз аҳолиси ҳаётида юз бераётган демократик жараёнлар, шубҳасиз, ижобий ҳодиса эканлиги энди сир эмас. У яшаш тарзимизнинг сифат узгаришига асос бўлмоқда. Ҳар кимнинг қобилиятини, касб маҳорати ва онглилик даражасини намоён этишга имконият яратди. Ана шу имконият кишини уйлашга, фикр юритишга, ақлни ишлатиш йўли билан фаровон турмуш кечиришга даъват этади. Ҳар бир оила фаровонлиги эса бутун мамлакат фаровонлигини белгилайди. Бундан давлат билан фуқаро ҳам, жамият билан оила ҳам ютади.

Бироқ, демократия бизнинг бутун фазилатларимиз, имкониятларимиз ва маҳоратимизни курсатишга кенг йўл очиб бериш билан бирга барча нуқсонларимизу кирдикорларимизни ҳам ошкор эта бошлади. Баъзан «демократиянинг ҳаётбахш шабадаларидан ҳузурланиб яшаётганимизни», у «диққинафас хоналаримизга тоза ҳаво олиб кирганини» шоирона ибораларга ураб гапирдик. Дарҳақиқат, у уз таъсирини — ҳаётбахшлик ва жонбахшлик кучини курсатди. Демократия барча фазилатларимиз билан бирга вужудимиздаги нимжон ва улимтик иллатлар ҳужайраларини ҳам жонлантириб, тирилтириб юборди.

Ҳуррият, эркинлик, демократия — улкан ойна. Бу ойнага қараб айримлар узининг унчалик ҳам кўркам булмаган башарасини, чангу ғубор босган маънавий қиёфасини аниқ-равшан кураяпти. Эркинлик имкониятларидан «унумли» фойдаланиш учун бировлар не куйларга тушишмаяпти. Ҳуррият, унинг имкониятларини чуқурлаштириш урнига уни [illegible] юлиб олиб, уни уз мақсадига қурбон қилиш йулига утиб олган кишилар бор, орамизда. Улар баъзан бир мулдат уйлашга, фикрлашга вақт топа олмаяптилар.

Бундай ҳолат узоқ давом этса жамоатчилик, жамоа булиб яшаш ва меҳнат қилиш, умумдавлат ва умумхалқ манфаатлари сингари тушунчалар уз қийматини йуқотиши мумкин. Одамлардаги бир-бири учун яшаш, қушничилик, андиша ва мурувват сингари фазилатлар аста-секин сунади. Натижада улар янги шароитда уз уринларини топиш, фавқулодда фаоллик ва куч-ғайрат билан узлиги учун яшашга ҳаракат қилишади. Қарабсизки, худбинлик кайфияти авж олиб, турмуш тарзига айланиб қолади.

Одатда якка-якка шахсларнинг руҳий кечинмалари, хатти-ҳаракатлари ва ахлоқий узгаришларидан умумжамият кайфияти, унинг маънавий қиёфаси шаклланади. Мустақиллик ҳаётимизга тобора чуқур илдиз отаётган, янгича маънавий-ахлоқий муҳит шаклланаётган бир пайтда бу муҳим аҳамият касб этади. Энди ҳар галгидан ҳам ҳушёрроқ ва тийракроқ булишимиз, қулга киритган буюк неъматни, бебаҳо гавҳарни барча чангу ғуборлардан тоза тутишимиз керак. **Мустақиллик шаъни ва нуфузи барча шахсий ниқир-чиқирлардан, жамики манфаатлардан муқаддасроқдир.**

Шахснинг фақат узини уйлаши, барча ташаббуслар тагида уз манфаати туриши, шахсий ғамхурлик, узи учун яшаш, узгани уйламаслик, барча умумий манфаатлардан уз манфаатини устун қуйиш кайфияти — демократияни чуқурлаштиришга монелик қилади.

Биз жаҳон маданиятига даҳлдор булган, умуминсоний қадриятлар тараққиётига оламшумул ҳисса булиб қушилган улкан маданият меросхурларимиз. Биз кишилик тарихини инсонпарварлик, инсоннинг узлигини англаш сари буриб юборган буюк алломалар ворисларимиз. Рус адиби Л. Гумилевнинг фикрича, Туркистонда фан, маданият энг юқори даражага кутарилган бир пайтда **«франклар ва норманлар византияликлар ва араблардан эндигина илоҳиёт ва ҳаммомда ювинишни урганишаётган эдилар»...**

Бироқ, яна шуни таъкидлаш керакки, биз қанчалик улуғвор ва жаҳоншумул маданий меросга ворис бўлмайлик, узимизни унинг қонуний меросхури санамайлик, барибир инсон эканлигимизни, ҳар қандай шароитда ҳам бутун фазилатларимиз билан бирга нуқсон ва иллатлардан ҳам холи эмаслигимизни очиқ-ойдин намойиш этаяпмиз. Демак, ҳар қандай шароитда миллий маданият тагида миллий «иввойи»лик-худбинлик, ҳамма нарсадан уз манфаатини устун қуйиш, барчани узига қурбон қилиш кайфияти ҳам турар экан-да. Ана шундай бир шароитда кимдир сиёсий шон-шуҳрат ва нон чиқариш йулини тутди. Адолату инсофни бирёқ қилиб, юзлаб одамларни узига эргаштириб, митинглару юришлар уюштирди. Кимдир давлат мулкини талон-тарож қилса, яна бошқаси узини ишбилармон-тижоратчи деб эълон қилди. У дуконидан нарса олиб, бу дуконда ҳоҳлаган баҳосини қуйиб, унга инсоф, диёнату виждонни қушиб, ҳеч оғринмай сотаверади.

Нафс — офат! Нафс — бало! У инсон ва инсонийлик кушандаси, зулм ва ситам манбаи! Ҳавою ҳавас авж олган, нафсга эрк берилган жойда мурувват йуқолади. Шафқат юзини чанг босади. Маърифатни зулмат қоплайди. Ҳаёт хуруж қилган жойда одамийлик хору зор булади. Инсон деган муқаддас ном оёқ ости булади. Бугун биз ана шундай хуруждан эҳтиёт булишимиз, нафснинг беқиёс даражада ҳужумини барбод этишга интилишимиз, бутун иродамизни, куч-қудратимизни, ақл-заковатимизни ишга солиб, инсоф ва диёнатни ҳимоя қилмоғимиз керак. Зеро, ҳазрат Алишер Навоий ҳам:

Эркин улким, сайд этиб нафсоният,
Голиб ўлса умрида руҳоният,

— деган эдилар. Дарҳақиқат, кимки нафсини тийиб, уни енгган булса, руҳий дунёси пок, маънавий-ахлоқий етук булса, эркин була олади, эркинликнинг мазмунини чуқур тушунади, уни асрай олади. Қолаверса, руҳий поклик, руҳий тозалик узини узи бошқариш, узини узи идора қилишга, барча яхши-ёмон нарсалардан тийиб туришга қодир булган ноёб фазилат. Хатти-ҳаракатлар, интилишлар ҳар қандай шароитда ҳам умумхалқ манфаатини ҳисобга олиб, унга таянганда қадриятга айланиши мумкин. Қадриятлар эса бебаҳо мулк. Уни халқ яратади, халқ баҳолайди. Уни уз ичи асрайди, авайлайди. Демократия худди ана шундай буюк неъмат. Уни олий қадрият даражасида тушуниш, нечоғлик асраш ёки топташ, уз манфаатимиз йулига қурбон қилиш, аввалламбор ҳар бир кишининг ички маданиятидан, маънавий қиёфасидан, сунг эса бутун миллатнинг умумий маданий савиясидан, онглилик даражасидан, сиёсий ва ижтимоий фаоллигидан далолат беради. Ҳоҳлаган пайтда ҳоҳлаган гапини гапираверишлик эркинлик эмаслигини, аксинча у шахсиятимизни, маънавий имкониятларимизни, қолаверса, миллий қадру қимматимизни поймол этишлик эканлигини биз уйлаб ҳам утирмаймиз.

Суз ва фикр эркинлиги зарур, деб бонг урдик, узимизга ортиқча эрк бердик. Бироқ бутунлай, ҳеч нарса билан чегараланмаган суз ва фикр эркинлиги хатти-ҳаракатларимизнинг ноурин эркинликларини чегаралаш учун зарурлигини, бу бизнинг инсоний фазилатимиз ва юксак қадр-қимматимиз эканлигини уз вақтида тушуна олмадик. Ҳали-ҳамон суз ва фикр эркинлиги ҳар бир қадамимизни уйлаб босишни, соғлом фикрлашни урганишни талаб этишини англашга маънавий қурбимиз етмаяпти.

Ҳурриятнинг мазмун-моҳиятини чуқур тушуниб, уни идрок этиб, эркинлик имкониятларини юксак маънавий неъмат сифатида юрак-юракдан туймоқ лозим. Ана шунда ҳар биримизнинг ирода кучимиз, идрокимиз ва тафаккуримиз билан эркинлик — демократия турмуш тарзимизга, яхши яшаш воситасига, жамиятни ҳам, инсон ҳаётини ҳам эзгулик сари йуналтирадиган қудратли кучга айланади ва юксак қадрият сифатида эъзозланади.

Демократия — онгли фикрлаш, ҳар қандай эҳтирослардан ҳоли, ақл-идрокка таянган муносабат! Демократия — юксак маънавият ва ички маданиятни ошкор этиш имконияти! Демократияни англаш — шахснинг барча учун бирдай зарур булган қонунларга тула риоя этиш, аниқ тартиб-интизомга таяниб яшаш салоҳияти! Демократия бизга инсон ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган, умумхалқ ва умумдавлат манфаатларини асрайдиган барча қонунларга буйсуниб яшашни ургатади ва талаб этади. Аксинча булган жойда жамиятда бошбошдоқлик, парокандалик авж олади. Кишилар ҳаёти таҳликали тус олади. Буни ён атрофимиздаги мамлакатларда юз берган нохушликларда куриш мумкин.

Эркинлик, демократия узига ҳаммани буйсундирмаслиги, ҳаммани забт этмаслиги, балки у инсоний ақл-идрокка, яхшилик ва ёмонликни ажратадиган туйғуга бош эгиши, унинг йуриғида юриши лозим. Акс ҳолда биз яна узимиздаги янгидан-янги иллатларни курсатаверишимиз ва шу билан бутун ҳаётимизга, қолаверса, жамият ҳаётига ҳам кулфатлар келтиришимиз ҳеч гап эмас. Ана шундан келиб чиқиб биз энг аввало эркинликни, демократияни тарбиялашимиз керак. Чунки у соғлом фикрлар ва шаклланган ақл-идрок таъсирида булсагина бизни тарбиялаши, жамиятни соғломлаштириши мумкин. Аксинча эмас!

Йиллар мобайнида онгимиз ва шууримизда урнашиб, вужудимизда илдиз отиб кетган сиёсий ақидапарастликдан, ҳодисаларга кур-куронa эргашиш ва қотиб қолган тушунчалардан воз кечиш, уйғониш ҳаётий эҳтиёждир. Ана шу эҳтиёж бизни демократия ва унинг имкониятларини, мазмун-моҳиятини, сиёсий ва ижтимоий ҳодиса сифатидаги мантиғини туғри англашга интилишни зарурат даражасига кутаради. Шахс ва жамият эркинлигининг муштараклиги, руҳий ва маънавий-ахлоқий уйғунлиги олий мақсад, турмуш тарзи ва энг муҳим тараққиёт йули булмоғи керак.

Бизнинг қарашларимиз чегараланган. Нигоҳларимиз одатий тарзда борлиқда мавжуд булган дарахт, симёғоч, кукат, тош, ёмғир ва шунга ухшаган нарсаларнигина куради, холос. Бироқ, уларнинг ҳар бири ҳақида атрофлича фикрлаш, ана шу фикр замирида дунёни тушуниш, ҳар бир воқеа ва ҳодисани ақл-идрок элагидан утказиш қобилиятимиз сусайган. Биз ҳаётга шунчаки қараймиз. Нигоҳларимиз фикрчан эмас. Ҳозирги ислоҳотлар даври, туб бурилишлар жараёни биздан фикрловчи, тафаккурга ошно булган қарашларни талаб этади. Бугун миллий уйғониш ва жаҳон саҳнасида узимизни курсатиш пайтида синиқ ва уйчан эмас, фикрлайдиган, ҳаракатлайдиган, ишлайдиган, муносабат билдирадиган жонли ва уйғоқ нигоҳлар зарур. Бугун бизга шундай қарашлар керакки, улар бира тула бутун борлиқни курсин. Нигоҳларимиз атроф-муҳитни қамраб олсин, айни пайтда уйласин, фикрласин, воқеликни тушунсин, моҳиятига етсин.

Ана шундай пайтда маърифатга муҳтожлик, маърифат танқислиги яна ҳам яққолроқ кузга ташланади. Кишининг узлигини англаши, уз шаънини ҳимоя қила олиши ва барча ёмонликлардан узини тия олиши учун одам ориф булмоғи, қалбининг тубида жиндай булса-да, маърифат шамчироғи ёниб турмоғи лозим. Ана шунда одам гуноҳдан ҳазар қилиш, барча неъматлардан ақл-идрок ва инсоф доирасида фойдаланиш йулини тутади. Ножуя хатти-ҳаракатлари учун тавба-тазарру қилиш зарурлигини англай бошлайди. Тавба — қурум босган қалб ҳужайраларини соғломлаштирадиган, уни барча иллатлардан омон сақлайдиган маънавий имконият. Шунинг учун улуғ бобокалонимиз **Алишер Навоий «Тавба — гуноҳкор банданинг кўнгил кўзгусини гуноҳ зангидан тозалайди: авф сайқали билан у кўзгунинг юзини ёритади. Тавба-бахтсизлик йулининг охири ва тўғрилик йулининг бошланишидир; у такаббурлик ғафлатидан сесканмоқ ва ғафлат уйқусидан уйғонмоқ ва ўзининг нолойиқ аҳволини англамоқ ва беҳуда феълларини ташламоқ... қабиҳ ишлар, шармандалик ва расвогарчилик туфайли хижолатта қолишдан огоҳ булмоқдир. Тавба — инсонга хос саркашликдан воқиф булмоқ, кишини тўғри йулдан оздирувчи нафс фасодидан ва кўнгил итоатсизлигидан нафратланмоқдир»,** — деган эди. Бу — ҳақиқат! Бундан тониб булмайди! Бироқ унинг бутун ҳақиқатини англаб олиш ва одам тавбага — узини узи тозалашга интилиши учун ҳам узида маънавий куч, рағбат, интилиш сезмоғи даркор. Афсус ва надоматлар булсинки, бизда ана шу фазилатнинг узи ҳам тансиқ, камёбдир.

Эркинлик, демократия ҳаётимизни ҳам, узимизни ҳам забт этди. Мустақиллик бунга йул очиб берди, шундай имконият яратди. Энди биз узимизни англашимиз, дунёни тушунишимиз ва шу билан бирга демократиянинг бутун моҳияти ва имкониятларини чуқурлаштиришимиз лозим. Ана шунда биз ҳам, демократия ҳам, мустақиллик ҳам буюк неъматга, ҳеч нарса билан улчаб булмайдиган олий қадриятта айланади.

Хуллас ҳазрат Мир Алишер Навоий айтганларидек:

То ҳирсу ҳавас хирмани барбод ўлмас,
То нафсу ҳаво қасри барафтод ўлмас,
То зулму ситам жониға бедод ўлмас,
Эл шод ўлмас, мамлакат обод ўлмас.

Дарҳақиқат, то маънавий камолотга етмагунча, то хатти-ҳаракатларимиз, муносабатларимиз ақлу-идрок ва умумий манфаат доираси билан чегараланмагунча демократиянинг мазмуни ҳам, кулами ҳам кутганимиз даражасида булмайди. Бу бевосита фуқаролар онги ва дунёқарашини тубдан узгартириш, яқин утмишимиздан қолган лоқайдлик ва боқимандалик кайфиятларини йуқотиш, шу асосда миллий давлатимиз, миллий ватанимиз истиқболи учун куйиниш туйғуларини кучайтириш каби мураккаб, узоқ муддатли жараён билан боғлиқ. Ана шундан келиб чиқиб Президент Ислом Каримов **«...демократия ўз-ўзидан вужудга келмайди. Демократияга тинимсиз ақлий ва жисмоний меҳнат қилиб, тер тўкиб, ҳаётнинг аччиқ-чучугини обдан тотиб, қийин, айтиш мумкинки, ҳатто фожеали тажрибаларни ҳам бошдан ўтказиб, оғир синов ва курашларга мардона бардош берибгина эришиш мумкин»** деган эди. Зеро, ана шу жуда мураккаб жараёнга ҳамма ва ҳар бир киши алоҳида тайёргарлик курищи, узини тайёрлаб бориши, энг муҳими узини узи ички бир маънавий қудрат билан тарбиялаб бориши керак. Зеро, **«демократик ўзгаришлар ва янги демократик жараёнларни бошқаришни ва ҳаётга тадбиқ қилишни ҳамда уларни ҳимоялаш зарурлигини аввалламбор жамиятнинг ўзи англамоғи даркор»,** — деб Ислом Каримов бежиз таъкидламаган эди. Ана шунинг узи бизнинг жамият олдидаги, янгиланаётган ҳаёт олдидаги ва бутун келажак олдидаги вазифаларимизни белгилайди.

Нарзулла ЖЎРАЕВ.

Иш бундоқ бўлибди-да!

ҲОКИМГА ДЎППИ ЯРАШИБДИ

Кексалар ҳаётимиз зийнати, турмушимиз чироғи. Уларнинг ёшларни дўппи кийиб ўзбекона миллий удумларга амал қилишга, ҳалол - покиза юришга ундашларида бир олам ҳикмат бор. Зотан юртининг удумларини, қадриятларини эъзозлаган фарзандлар унинг шаънига ҳеч қачон доғ туширмайди.

Суратда кўриб турганингиз дўппи кияётган мана бу йигит Тойлоқ тумани ҳокими Абдураҳмон Искандаров. Унинг элим деб, юртим деб елиб - югуришлари ҳам кийган хушбичим дўпписига яраша. Ёшларга ака-ука, кексаларга ўғил бўлиб каттагина туманнинг ташвишларини енгиллатишда бош-қош бўлмоқда.

Тойлоқ тумани миришкорлари 4300 гектар ғаллазордан бу йил 14 минг тонналик хирмон яратишмоқчи. Сабзавот, узум, мева, картошка хосили ҳам ҳар йилгидан кўп. Фақат деҳқончиликнинг ўзидан ярим миллиард сўм фойда олиш мўлжалланган.

Тойлоқда қишлоқлар обод, турмуш фаровон. Янги-янги қурилишларга қўл урилмоқда. Шу боис масжидда йиғилган кексалар ҳокимни дуо қилиб дўппи кийдирган эканлар у ўз элининг фарзанди бўлиб юрт хизматида асло ҳормай юраверади.

З. ТЎРАҚУЛОВ,
Т. НОРҚУЛОВ.

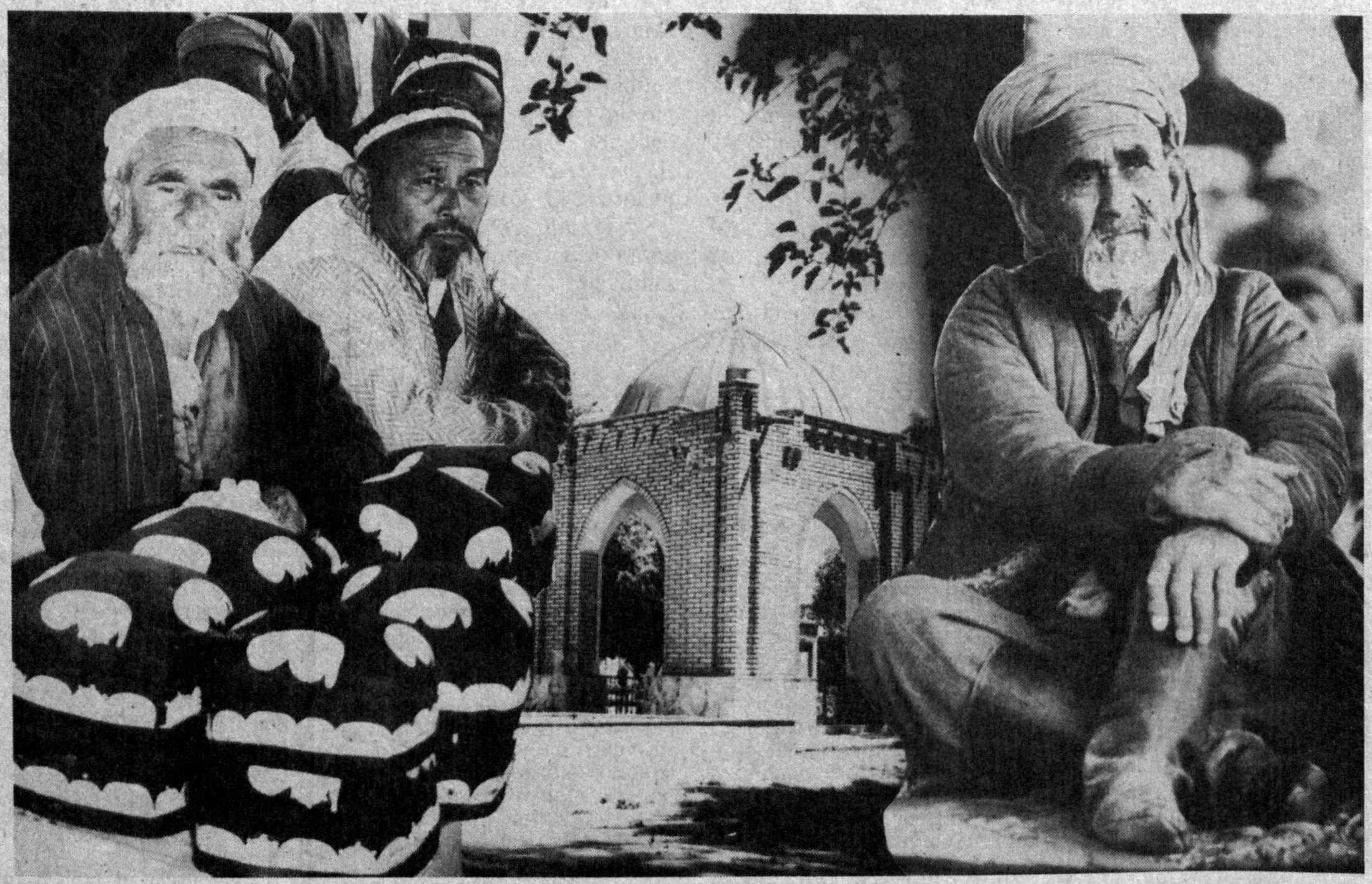

Ислоҳот одимлари

«ҲОЖИ ОТА»НИНГ ДАДИЛ ҚАДАМИ

Бугунги кунда Республикамиз Президенти раҳбарлигида олиб борилаётган туб ислоҳотлар пировард натижаси нечоғли истиқболли эканлиги куринмоқда. Чинакам тадбиркор, ишнинг кузини биладиган ҳамюртларимиз мулкчиликнинг нодавлат шаклида фаолият курсатиб, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларга муносиб улуш қушишмоқда. Чортоқ туманида ҳам эл-юрт равнақи йулида фидойилик курсатиб иш юритаётган тадбиркорлар сафи тобора кенгайиб бораётир. Улардан бири — Астан Юсуфбеков, ёниб яшашни биладиган тадбиркорлардан ҳисобланади. Туманнинг чекка — Қирғизистон Республикаси билан туташ булган Боғистон қишлоғида 1992 йилда узумни қайта ишлаш кичик корхонаси (Улуғбек номли жамоа хужалиги қошида)ни ташкил этилишида ҳам унинг уз урни, меҳнати бор. Жамоа хужалиги бошқарувини, хусусан, боғистонликларнинг ишончини оқлаб келган Астан Юсуфбеков 1995 йил булиб утган «Ким ошди» савдосида иштирок этди. Купдан бери дилига тугиб юрган режасини амалга ошириш мақсадида хужаликнинг чорва фермасини 5 миллион 111 сумга сотиб олди. Шунда кимлардир «Вино ишлаб чиқариш, бошқа, чорва боқишнинг уз...» деган фикрларга ҳам борди.

— Фикри-хаёлим узоқ муддатли қарздан тезроқ қутулиш булганди, — дейди А. Юсуфбеков. — Ҳисоб-китобни туғри юритиб, иш ташкил этганлигимиз туфайли қисқа фурсат ичида — роса 8 ойда банкдан олинган ссудадан тула қутилиб, яна шунча миқдорда даромад қилдик.

Биргина ферманинг узида 33 нафар киши меҳнат қилган булса, мулк хусусийлаштирилгач атиги 15 нафар чорвадор фаолият курсатиб, гуштни ҳам, сутни ҳам белгиланганидан зиёд ва сифатли етиштирмоқда. 360 бош қорамол тула рацион асосида парваришланаётир. Энг муҳими, хоҳ дала, хоҳ чорва юмушларига авваллари шунчаки қараб кун утказиб келинган булса, мулк эгасини топгач жамоанинг катта-ю, кичиги аҳиллик билан пешона тер тукмоқда.

— Туғриси, чорвани йил пировардига яқин хусусийлаштирилганлиги туфайли озуқа масаласида бирмунча қийинчиликларга ҳам дуч келдик, — дейди ферма мудири Тоштонбой Човаров. — Бироқ ҳеч ким тушкунликка тушмади. Имкониятлардан оқилона фойдаланганлигимиз натижасида ортиқча сарф-харажатлар булмади. Қолаверса, мулк хусусийга айланганданоқ чорва озуқа базасини мустаҳкамлаш учун ҳаммамиз астойдил киришдик. Кузда 26 гектар майдонга оралиқ экин экиб, текис ундириб олдик. Эрта баҳорда эса 8 гектарга қизилча, 64 гектар ерга силос учун макка, 30 гектарга беда экилди. 90 гектар майдондаги мавжуд бедани об-тобида парваришлашни йулга қуйдик.

Тадбиркор раҳбарнинг елиб-югуриши туфайли Новосибир улкасидаги «Ильюза» фирмаси билан узаро ҳамкорлик йулга қуйилган. Улуғбек жамоа хужалигига топширилган маҳсулот эвазига олинган узум, олма, карам россиялик шерикларга жунатилди. Мана шундай маҳсулот айирбошлаш ҳисобига эса тасарруфларидаги 15дан ортиқ турли техникага эҳтиёт қисм, қурилиш материаллари олинди. Бу уз навбатида чорвачилик фермасида имкониятлардан янада кенгроқ фойдаланишга турткы булди. Салкам 150 минг сум маблағ сарфланиб, шоколадли қаймоқ, творог, пишлоқ ҳамда бошқа сут маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган цех ферманинг узида барпо этилди.

Бошлаган ишининг охирига етказишга одатланган тадбиркорлар дастлабки маҳсулотни ишлаб чиқаришмоқда. Айтишларича, соатига 1 тонна сутни қайта ишлайдиган мазкур цех тула қувват билан фаолият курсата бошлади. Бошқа фермерлар етиштираётган маҳсулотларни қайта ишлаш юзасидан шартнома тузиш ниятлари ҳам йуқ эмас.

Хайрли ишни купчилик қуллаб-қувватлайди. «Ҳожи Ота» хусусий деҳқон (фермер) хужалигининг юқоридаги каби ишлари билан танишиш чоғида туман деҳқончилик саноати уюшмаси бош директори И. Шарипов ва жамоа бошқаруви раиси М. Ҳасанов ташриф буюришди. Зотдор қорамолларнинг қаровини куриб, сутни қайта ишлаш цехига кириб борар эканмиз: «Астан ака каби чинакам тадбиркорларнинг қанчалик сафи кенгайса қишлоқларимиз обод, дастурхонлар тукин, энг муҳими ёшлар иш билан банд булишади», — билиб-курганларимизга қушимча қилди Илҳомжон Шарипов.

Ҳақ гап. Ҳалол-пок мулкдор ҳар доим ишни қойиллатиб юритиш билан чекланиб қолмайди, балки, савобталаб, ҳимматпеша ҳам булади. «Ҳожи Ота» хусусий деҳқон (фермер) хужалиги қишлоқдаги 27-мактабни қоғозбозлик учун шунчаки оталиғига олмаганлиги фикримизнинг ёрқин мисолидир. Мактабни тула-тукис таъмирлаш — уз йулидаги ишлари. Бундан ташқари ҳар ой 20 нафар аълочи укувчига фермер хужалигининг махсус стипендияси бериб борилади...

Одилжон ИНОМОВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

МАШИНАЛАР КЎРИГИ

Қашқадарё деҳқонлари бу йил 700 минг тонналик улкан дон хирмони уйиш иштиёқида меҳнат қилмоқда. Шу кунларда чул бағридаги Баҳористон туманида арпага урок тушган булсада, ғалла урим-йиғими мавсумига эндигина киришилмоқда. Унинг муваффақиятли утиши эса комбайнлар ва ғаллани ташиб берадиган машиналар, бошқа техника воситаларининг созлиги ва улардан унумли фойдаланилишига боғлиқ. Қаршида вилоятдаги барча автоколонна ва автобазалардан ғалла урим-йиғими учун ажратилган 150 юк машинаси курикдан утказилди. Далада ишловчилар, айниқса механизатор ва ҳайдовчиларга зарур маданий-маиший шароит яратиб бериш зарурлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Курикда вилоят ҳокими О. Пармонов сузга чиқди.

ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ

Дуст бошга иш тушганда билинади, дейди донолар. Тожикистон халқи қардош Узбекистонликларнинг чин дуст, биродар халқ эканига куп бор амин булган. Тожик халқи руй берган табиий офат натижасида оғир аҳволда қолган айни кунларда узбек халқи яна уз беминнат ёрдамини курсатди. «Узқурилишматериаллари» давлат концерни Тожикистонга беғараз ёрдам сифатида 200 тонна цемент, 50 минг дона шифер, шунингдек, 2 вагон ғишт жунатди. Инсонпарварлик юклари «Узбекистон темир йуллари» давлат акционерлик компанияси томонидан тожикистонлик биродарларга етказиб берилади.

ТИНИБ — ТИНЧИМАСЛАР

Янги укув йилида Фарғона шаҳридаги барча урта мактаб муассасалари шаҳардаги ишлаб чиқариш жамоалари хомийлигида таъмирдан чиқарилади. Пахтани қайта ишлаш билан шуғулланувчи «Фарғона», шунингдек, «Фарғонанон» ва бошқа купгина ишлаб чиқариш жамоалари шундай ташаббус билан чиқишди.

(ЎзА).

Дилдаги битиклар

ТАМ

(«Туркистон»га аталган мактублар)

Мактабнинг охирги кунлари... Сирлар кўп, сирдошлар кўп. Ўн йил бирга жондошга айланганинг билан йиллаб кўришмаслик ҳукми амр этилган. Ҳар кунинг бир-бирингсиз ўтмайдиган онларга нуқта қўйилган. ...Ҳамма, ҳаммасига биттагина қўнғироқ, сўнгги қўнғироқ якун ясайди. Сенинг эса ҳеч қайсисига ишонгинг келмайди. Хаёлингда 10 йилнинг 10-йили тушда ўтаётгандек кечаверади.

Қўлимда бир даста мактуб. Минг ҳаяжон-у, минг изтироб билан ёзилган. Битирувчилар ҳаётидаги воқеалар буюкларнинг кундалигига ўхшайди. Содда ва самимий... Оддий...

...Салом таҳририят! Мен ҳеч қачон газетага хат ёзмаганман. Бугун туни билан тулғониб чиқдим. Биласизми, шу кеч биринчи марта мактабни тугатишимга яқин кунлар қолганини сездим. Сездим-у... Эҳ, қанийди, яна кунлар бир кундан узайсалар. Мен қилган гуноҳимни ювсам... Ҳозир сизга айтиб берсам куласиз, худди дугоналаримдек, аммо журналистлар мени яхши тушунишади, устимдан кулишмайди, деб уйлайман.

Бу воқеага яқинда уч ой тулади. Уч ойдан буён мен бир азобда яшайман. Уч ойдан буён у менга қарамайди. Шуниси менга яхши, мен унга туйиб қарашим мумкин. Ҳаммасини энди тушунаяпман, мен уни... у эса... Узим айбдорман. Биламан энди кеч.

Бир куни «А»да укийдиган Нигор, синфдошим Ундан хат олиб келди. Икки йилдан буён бизнинг мактабда укиётган «янги бола» ҳақида қизлар доим сукланиб гапиришарди. Юриш-туришига, укишига «гап йуқ» эди. Мен уч ой бурун бутунлай бошқа одам эдим. Хатни олиб укимасдан унинг синф раҳбарига бердим. Бу воқеадан мактаб бошлиқлари ҳам огоҳ булишди. «Энг аълочи, ташкилотчи қизнинг номига «доғ» туширган бола» ҳеч кимга ёқмайди. Бу менинг уша пайтдаги ғалабам, қолаверса кичкина мансабимдан фойдаланиш булди. У мени қаерда курса узоқлашиб юрарди. У узоқлашган сари мен уни ёқтира бошладим, у эса ҳозир безори болалар билан урток, узлаштириши ҳам жуда паст. Албатта бу менинг айбим. Узимни ҳеч қачон кечиролмайман..

.ГУЛРУҲ,
Бухоро вилояти, Вобкент тумани.

* * *

Салом мен учун орзуланган касбдошларим! Сизлар мени танимайсизлар. Мен эса сизларни жуда яхши танийман. Ёзган ҳар битта мақолангизни синчковлик билан укиб чиқаман. Сизларга жуда куп мароталаб хат ёздим. Аммо жавоб булмади. Мен сизлардан хафа эмасман. Сизларни ҳам тушунмоқ керак!

Мен журналист булишни жуда орзу қиламан. Тошкентда укишни. Ота-онам оддий колхозчи. «Менинг орзум» мавзусида иншо ёзсам укитувчим «журналист булмоқчимилар?» деб бутун синфдошларим олдида устимдан кулди. Айбим оддий оилада усганимми? Барибир бир кун эмас, бир кун журналистикада укийман. Уша муаллимимни вақти келиб уялтираман.

Нозима ҚАЛАНДАРОВА,
Боёвут тумани.

«Гуллаётган диёр» танловига

Шукур ХОЛМИРЗА

ҚУРИЁТГАН ОҒОЧ

Ҳикоя

1

Довли бобо шоҳсупада оёқларини узатиб, сонларини уқалаб ўтираркан, жуда олисдаги қирларга қараётган каби кўзларини қисинқиратиб шундоқ қаршисидаги боғнинг қайсидир бир дарахтига тикилар, ўйланар ва қўлининг ҳаракатига монанд бироз чайқалганидан кейин қўлларини курпачага тираб ўрнидан турар, каттакон калишини оёғига илиб, супани айланиб ўтган йўлкага тушарди.

Ана шу пайт кампири Сорагул момо уни кўриб қолса: «Ҳозир бир дарахтнинг бошига етади. Ҳаким, бор. Бобонгди қайтар», деб зорланар эди.

Бобосининг, айниқса мана шу алфозда ўтиришларини кузатиб, «Бу қарияда нима сир бор экан? Нимага хаёл суриб қолди?» деган маънода ўткир тикилиб турган Ҳаким ўтирган бўлса — ўрнидан, ётган бўлса — жойидан иргиб туриб, худди бобосининг шовқинли овозида: «Ваҳма қилманг, момо. Ўт ўрадилар ҳозир», деб чолнинг кетидан кетар эди.

Кампир: «Ўт ўрсаям — бир бало», дея минғирлаб қолар, зероки, чоли яшнаб-очилиб турган бахмалгулларни ҳам ўтга қўшиб ўриб юборарди.

Шундай пайтларда Сорагул момонинг жиғибийрони чиқар, кўзига ёш олгудек бўлиб: «Саҳройи-да, саҳройи. Гулди қадрини на билсин! Тағин бу киши ўзларини боғбон чоғлайдилар», деб ўзига таскин берарди. Кейин хаёлида эрининг туғилиб ўсган қишлоғи, сойи, сойнинг нари бетидаги бепоён адирлар ва сойнинг бери бетидаги баҳайбат ўрикзорлар, ўзига тағида оппоқ бўлиб турадиган ўтовлари, уюқ-мол қураси кўринарди; эри ўша чоғларда ҳам қуриган дарахтларни дарҳол кесиб ташлаб, тунканинг ёнига ёш кўчат ўтқазиб қўяр, бу — яхши эди албатта; бироқ «боғбон»нинг шу ҳаракатларида ҳам ўта қўполлик сезилар, зеро ўрикзорларнинг ўзиям одам қўли билан бино қилинмаган ўрмонга ўхшар, дарахтларнинг экилишида тартиб деган нарса йўқ эди; лекин бу ўриклар жуда яхши ҳосил қилар, мевасининг тенг ярими хас-хашаклар ичига тўкилиб, қурт-қумурсқаларга ем бўлиб кетар, қишлоқнинг тубжой одамлари ҳам бу ҳолга бепарво қарашар, илло уларнинг боғида ҳам шу аҳвол содир бўларди.

Ушанда — урушдан кейинги йиллар, ёш келинчак Сорагул қишлоқ Шўросининг раиси, Довлибой эса — колхоз раиси, уларнинг биттадан оти бор, уззу кун овулма-овул, яйловма-яйлов, боғма-боғ юришар, пироварди, шу ҳамроҳлик уларни яқин қилган, кейин бир-бирига меҳр уйғонган эди.

У даврлар ҳам ўтиб, эр-хотин район-туман марказига, яъни Сорагулнинг отасидан қолган чорбоққа кўчиб келишди; ўғил-қизлар, кейин неваралар кўришди. Довли полвон чол бўлди, Сорагул — кампир. Бироқ иккаласининг орасида биргина тафовут қолди: кампирда шаҳар марказида туғилиб, эсини таниган аёлга хос хислатлар бор, чолда эса бепоён адирлару ўрмондек ўрикзорлар бағрида туғилиб, эсини таниган йигитга хос тўпориликлар бор.

Тағин бир жиҳат сезиладики, кампир буни тан олгиси келмайди: ўзи хийла инжиқ, майдаган, ваҳимачи бўлиб қолганига; чоли эса — ҳамон дангал, бағрикенг, унча-мунча гапни гап демайди, ҳатто касалликни ҳам ўзига олавермайди.

2

Тўрт йилдан бери ҳосил қилмай, фақат ўсиб кетаётган беҳининг баҳридан ўтишни мўлжаллаб турган чолнинг ёнидаги бўйчан Ҳаким бошини кескин буриб, ҳовузнинг устидан ўтиб дарвозага борадиган йўлкага қаради.

Чол ҳам қаддини тиклаброқ бурилди.

— Биров чақирдими дейман?

— Ҳа, Қиём аканинг довушига ухшади.

— Палвон бобо-о!

— Шу-ку.

— Ҳа-а! — бақириб жавоб берди Ҳаким. — Келаберинг! Ит йў-ўқ! Қиём ака?

— Ҳайқиргунча, бор.

Ҳаким бедапоя пуштасидан тўрт-беш қадам юрмасидан йўлкада барвақт оқариб кетган сочини орқага силлиқ тараган, енги калта сурп кўйлак кийган Қиём кўринди.

— У! Бобо-небара сайлда-ку! — деди шўх овозда атай буғилиб.— Меҳмон келдиям ҳам демайсизлар!

— Сиз меҳмон бўлсангиз, биз бегона эканмиз, — деб кулди Довли бобо.

Ёши қирқлардан ошган, шўх, асқиячи, шу билан бирга — кўнгли очиқ бу йигит отахоннинг Тошкентда яшаб қолган катта ўғлининг ёшлигидан жўраси: Қиёмнинг бир оёғи уйларида бўлса, бири шу ҳовли-боғда бўлиб ўсган. Қария уни бир фарзандидек кўради ва тенг бир жўрасидек ҳазиллашиб гаплашади у билан; Қиёмнинг боғчаси торкўчадан чиқаверишда: у уй қурадими, девор оладими ё бирон маърака-мавлуд ўтказадими, Довли бобо — баковул-ҳашарбоши-маслаҳатчи отахон бўлиб хизмат қилади.

— Бегона бўлсангиз, боринг даштингизга. Утовингизни тикиб, худо деб ўтираверинг! — Қиём шундай деди-ю, ҳовузнинг юқори томонидаги пешайвонда устунга суяниб турган Сорагул момога кўзи тушди. — Э, холажон, қалай, бардаммисиз?.. Мана бу чолингиз билан гаплашаяпман...

— Айтинг, дарахтларга тиймасин, — деди кампир. Кейин сўрашди: — Ўзингиз яхшигинами? Бачалар чопаяптими, Қиёмжон? Келиним бўшаниб олдими?

— Холажон, бултур бўшаган эди. Бу йил қисир қолди, — деб қиқ-қиқлаб кулди Қиём.

Кампир ҳам кулкилаб кулиб:

— Ҳе, гапларингиздан сиздан, — деди.

Қиём шу заҳоти жиддий тортиб:

— Палвон бобомдан бир маслаҳат сўрамоқчи эдим, — деди-да, йўлкадан чиқиб, энди гунчалай бошлаган атиргуллар ёнидан йўргалаб кела бошлади. Кела-кела Ҳакимнинг узатган қўлини олди. — Яхшимисан, шотерак?.. Палвон бобо, шу неварангиз сизга тортган. Бўйини қаранг, кўз тиймасин.

— Сизди кўзингиз тиймаса, бировдики тиймас, — деб унга пешвоз юрди қария.

Улар юзма-юз бўлишди. Девдай чолнинг олдида Қиёмиддин пакана бўлиб қолди.

— Қани, бир ачомлашамизми? — деди чол ва қулочини керганди, Қиём тисланиб кетди.

— Ўлдириб қўясиз, бобожон. Жўжабирдай жонман... Ҳазил эмас. Сизди отингизди бекорга Довли қўйишмаган.. — Кейин қўлларини қўш қилиб узатди. Чол кулимсираганча қўшқўллаб кўришди. Ва ҳар иккиси ҳам бир вақтнинг ўзида жиддий тус олишди.

— Дамлигинмисиз, Қиёмбой?

— Худога шукр, бобожон. Ўзингиз қалай? Оёқ азоб бермаяптими?

— Азоб берсаям қайтамиз, улим, қарилик-да.

— Ўзи қаердан топгансиз шу касални? Бошми бу, нервданми? Дўхтирлар нима дейди?

— Дўхтиринг жулиққаним жўқ, улим. Кўп жиллар бурун бир табиб айтиб эди: «Шу аягинг қариганингда оғрийди» деб эди. Гапи рост экан. Қани, шийпанга тортинг... Ҳаким серрайиб турмай, бор, тушакчи тўша.

— Йўқ, бобожон, йўқ, — деди Қиём. — Мен бир минутга келдим. Экки минут вақтингизни оламан.

— Хўп, ўтирайлик.

— Раҳмат. — Кейин у ташвишли қиёфага кириб, бидиллай кетди: — Оғилнинг биқинидан ўсган ар-ар терак қимирлаб, омонат бўлиб қолди, бобожон. Тубини очиб қарасам — қурт-қумурсқа ғиж-ғиж. Ҳамма ёғидан тешилган кавак. Шу денг, худди пўстлоғига суяниб тургандай...

— Шу теракнинг ўзи буюмлиги жўқ, — деди чол пешонаси баттар тиришиб. — На бир тусин бўлади — чидамсиз, на бир ёқиб баҳра оласан — сассиқ.

— Шу, шу, бобожон, — деди Қиём Довли чолга бошини орқага солганча тикилиб. — Ёшлигида кесиб ташлашим керак экан-у, нафс ўлгур ғолиблик қилган-да.

— Сиздан-ку охири нафс олиб кетади-я, — деди чол яна шўхлиги тутиб. — Ўша совлиқни олманг дедим, олдингиз. Кўзингиз қизиқиб. Мана, нима бўлди?

— Мен унинг миясида қурти борлигини қайдан билибман? — куйиниб деди Қиём. — Бунинг устига арзонгина эди.

— Ҳа-а, шу ягига қизиқтингиз. Йўғсам турқи айтиб турибди, мен касалман, деб.

— Шу-шу бўлмасам нимага арзонгарова сотади денг? — Қиём оғзини кафти билан ёпиб кулди. — Нафс, нафсим қурсин мени... — Кейин яна бирданига жиддий тортди. — Бобожон, шу теракни кесайлик. Менинг кучим нимага етади... Бунинг устига, қаёққа ағанашиниям билолмадим. Уйга қараб кетса, айвон — тамом бўлади, кўчага кетса — нари бетдаги ҳамсоянинг томини тешади... Бошим қотди, бобожон. Майли, мен ўзим кесаман...

— Қони, журинг-чи бўлмаса, бир кўрайлик, — деди чол қоматини яна-да тиклаб. Кейин шоҳсупа лабида ўтирган Ҳакимга буюрди: — Ҳакимбой, омбордан сопи узун болтани опчиқ, улим. Қиём аканги уйига борамиз.

— Шундай қил, Ҳакимжон, — деди Қиём ҳам. — Менинг болтам ҳам ўзимга ухшаган чўлтоқ.

— Бир марта ростини айтдингиз, — дея жилди Довли бобо. — Жўқ деманг, баччаликдаям шайтан эдингиз.

Қиём яна кафти билан оғзини ёпиб, пиқиллаб кулди.

— Мол эгасига ухшайди-да.

— Нима?

— А, сизларди тарбияларингди олиб ўсганмиз-да! — дея қалбаки жаҳл билан бақирди Қиём. — Хайрият, Давлат жўрам Тошканга кетиб, бошқача тарбия топти.

Чол ҳам пиқ-пиқ куларкан, ҳовуз бўйига тушиб, панжарага суяниб турган Сорагул момо сўради:

— Йўл бўсин?

— Ҳализаман қайтаман, кампир. — Кейин яна шўх овозда давом этди: — Даштдан бир бева кампир мени сўраб кепти. Қиёмбойдинг уйида ўтирганмиш.

— Ҳа, сиздан ҳар нимани кутиш мумкин, — деди момо. — Райисликда хўпам даврон сургансиз-да!

— Тўғри айтасан, сени топганим — даврон эмасми?

— Вой-дод! — деб чағ-чақ кулди Қиём. — яна битта бўлсин! Давро-он эмасми!

— Қариб қуюлмаган чол, — деб қолди кампир.

3.

Дарвозадан чиқишгач, Довли бобонинг қиёфаси анча ўзгарди: суроби тортилгандай — жиддий, «Ким бу девордан мўралаётган?» деган каби ўнгу сўлига қараб-қараб қўяди. Одим отиши ҳам салмоқ касб этган эдики, чолни туман арбоблари даврасига бораётир, деб ўйласа бўларди.

Умуман, шуни кузатиш мумкин эди: қачонки боғ-дарахт, экин-тикин ёхуд мол-ҳол, яйлов-ўтлоқ ҳақида гап кетса, чол ўтирган жойида ҳам мана шундай бир ўзгаришга учрар, худдики дунёнинг тамал тошини муҳокама қилишаётганлар даврасида ўтирганга ўхшар, тағин хулосани ўзи айтиши лозимдек туюларди.

— Қиёмбой , шаҳрингизда боғбон кўп, — деб қолди кета-кета. — Лекин дарахтти кўп аяшади. Шунинг учун ҳасилнинг мазаси жўқ. Дарахт ҳам парзандга ўхшайди. Холангизга ўхшаб уфлаб-куҳлаб ўстирсангиз, гаштида унинг ўзига зиён қиласиз... Шунинг учун вақтида аявсиз буталаш керак, кесиб йўқатиш керак. Қуриган дарахттинг хосияти кам бўлади. Бундан ташқари, унда бор касаллик бошқа дарахтларга ўтади.

— Ўтади, ўтар экан, палвон бобо, — деди чолнинг ёнида пилдираб бораётган Қиёмбой. — Теракнинг уёғидаги ноктиям чумоли босипти...

— Ҳа-а, тезда унинг олдини олмасангиз, нокдан айриласиз, улим. Айтмакчи, биз ўтқазган ношвати қалай?

— Ў-ў, — деб тасанно айтган бўлди Қиём. — Барглари ялтираб денг ўсаяпти.

— Ўссин. Яна уч-тўрт жилдан кейин ҳасилга киради... Нимага анқаяпсиз?

— Яна уч-тўрт йил?

— Адати шу.

— Эй, палвон бобо, боғбонликни шу ерга келиб ўргандингизми ёки даштдаям?..

— Э, ўзим ҳам билмайман, — деди чол қандайдир виқор билан. — Лакин дарахтти яхши кўраман, улим. — Кейин кулиб қўйди. — Уни тили жўқ. Парвариш қилсангиз, вақтида сувини, азиқасини бериб турсангиз, яшнаб кетаберади. Кўриб хурсанд бўласиз. Қарамасангиз, сўлжирайди, қурийди. қараб, дилингиз ранжийди. Ҳе, бу гияҳларнинг тили сиртида дейман-ов. Меҳнат қиған-қимағанингизга қараб сиртини ўзгартириб туради. Унинг «раҳмат» деганиям, «лаънат» деганиям — шунда билинади.

— Эй, сиз пилософсиз, — дейди Қиём. Сўнг болтани елкасига қўйганча ёнида келаётган Ҳакимга ҳам уқтирди: — Бобонг — боғбонларнинг пилософи. — кейин пиқиллаб кулди. — Лекин девлари хуруж қилганда чаман бўлиб очилиб турган боғ гулларини ям, ўриб, сигирингга берадилар.

— Яхши-да, а, бобо? — деди Ҳаким. Сигир семиради. Сути кўпаяди.

— Тўғри айтасан, — деди чол. — Лекин ўроқ тушиб турса, гуллар ҳам янгиланади, де. Йўғасам уруғлайди, тамом бўлади... — Кейин ўйчан давом этди: — Одамзот ҳам шунга ўхшар экан: уруғлаб кўпайгач, кетар экан.

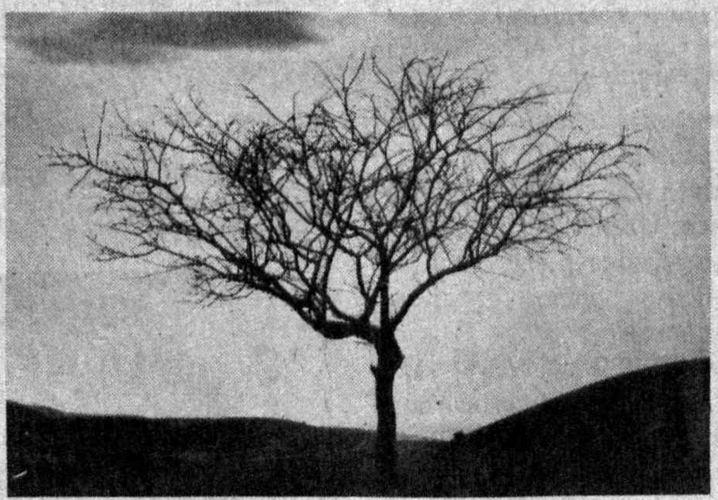

Чолга хаёлчан боқиб, қоқилиб кетган Қиём:

— Сиз ҳали-бери кетадиганга ўхшамайсиз, — деди. — Бизларнинг йўриғимиз бошқа: арақ, сигарет, нерв... Ҳе, бизди хароб қилиб қўйган. Улай агар, рост айтаяпман: ичимди бир аппаратта солса, сиздан қариб кетганман!

Чол мийиғида кулиб, сийрак тақа муртини силади, шу асно эчки-соқолини ҳам сийпаб қўйди.

4.

Кўп шохлари қуриб-синиб тушган ва ажралган жойларида каваклар пайдо бўлгани, учки шохларидагина кумушранг барглари ҳилвираб-пирпираб турган йўғон теракни бамисоли ерга қадалган қобиқларигина кўтариб турарди.

Ўзаги йўқ ҳисоб: қумурсқалар, ҳашоратлар кавлаб, егичини еб бўлганки, улардан қолган нишхурт кўрсичқон инидан чиқарган тупроқдай уюм-уюм бўлиб ётибди.

Чўнқайиб ўтирган чол уни туртмоқчи бўлди-ю, қўлини тортиб:

— Ҳаким тепага чиқаласанми? — деб сўради.

— Чиқ десангиз, чиқаман, — деди невара. Четда қўлларини тиззасига тираб турган Қиёмиддин:

— Аҳ, бобосининг небарасидан айланай, — деб алқади. Кейин шошиб, тикка бўлди. - Оғнаб кетмайдими, палвон бобо? Ўзи қилга илашгандай турипти дейман?

— Гапингиз-ку рост-ов, лекин шуни кўтарар, — деди чол ҳам ўрнидан туриб.

— Қанийди, — деди Қиём. — Арқон боғлатасизми?

— Ҳа.

— Кейин қаяққа тортамиз?

— Ҳазир..: Сиз арқон опкелинг. Ҳаким, терак нохосдан оғнаб кетса, ўзингди бир томонга отасан-да, улим.

— Майли, — деди невара ва қаёққа ўзини отиб юборишини билиш учун бедапояга қарай бошлади. — Ҳе, менга ҳеч нима бўлмайди. Қор курагандан кейин томдан ташлаб ўрганиб кетганман. Мана, яхшиям сув қўйган эканлар...

Оғилга питиллаб кирган Қиём зум ўтмай қайтиб чиқдида, бир гапни ўн марта уқтирсаям тегишли одамни кўзғатолмагандек жаҳл билан кучаниб:

— Арқон қани ахир, арқон? — деб бақирди рўпарада — турли дарахтлар ортидан кўтарилиб турган пешайвонли уйига қараб. — Ҳой, Ҳамида, сендан сўраяппан?

Уй биқинидаги тандирни узун касов билан ковлаётган хотини:

— Сигирди арқонлагани опкетди дедим-ку, — деди.

— Шундан бери нимани кутиб ўтирдинг? Мана, палвон бобомди опкелдим. Ё сочингди арқон қилиб боғлайинми шу теракка?

— Шу ишингиз қолиб эди, — деди Ҳамида кулиб. — Сабр қилинг, Қувват кетди, келади. — Кейин у ҳам қишлоқи эркин аёллар каби овозини кўтарди: — Палвон бобо, кечирасиз-да, энди. Ана, каравотга ўтинглар. Бир фасл ўтиринглар чой ичиб. Неварангиз ҳозир арқонни опкелади.

— Майли, келин. Шошадиган жойимиз жўқ, — деди Довли бобо. Кейин дарвоза оғзидан ўтган йўлкага йўл олди-ю, ўн қадамлар юргач, япроқлари яшил нур чиқараётгандек ношвати ниҳолига кўзи тушиб, табиатан қисиқ кўзлари каттариб кетди. — Э, жонивор, — дея пичирлаганча ниҳол қошига борди.

Унга қўл тегизишни, ёхуд баргларини сидаб-сийпашни билмаган каби йўғон, кафтига қийшайиб қолган бармоқларини чўзганча нари-берига обориб-обкелди. Кейин аста чўнқайиб ўтириб, танасига тикилди-ю, ўрмалаб бораётган чумолин бармоғида тушириб юборди. Сўнгра ношватининг юқориги шохларига қаровди, нозик бутоқлар учидаги барглардан бир нечасининг бужмайиб қолганини кўрди. Кутилмаган шаҳд билан ўрнидан туриб, буришган бир япроқни дағал бармоқларида очди-да, ичига пуфлай бошлади.

— Нима қилаяпсиз, бобо? Дам солаяпсизми? — деб унинг ёнига келди Ҳаким.

— Ҳе-е, набарам-е... — Кейин Қиёмга қарийб дўқ қилди: — Бери келинг, муни кўринг, уй эгаси!

— Қони-қони? Лекин чумоли тушганини биламан, — дея чолнинг қошига келиб, у ёйиб турган барг ичига боқди. Қандайдир оқ, жимитдек жонзотларга тўла эди. — Войбўй, уя қўйганми дейман? Э, тухуми-ку бу!

Чол ғижиниб бутоқни қўйворди.

— Қараш керак-да... Бунинг тили бўлсаки, доддаса. Ҳадемай қурийди бу кетишда.

— Ҳа-а, нима қилайин, бобожон? Лекин, ана, келинингиз ҳам бунинг тагига олтингугурт септи. Ана, оқариб қопти... Ҳеч таъсир этмас экан бу балога. Қаранг, олтингугуртнинг устидан бемалол ўтаяптилар. Ё булардаям иммунитет ҳосил бўлганми?

— Нима?

— Шу, заҳар таъсир этмас экан-да.

— Дусс топинг, — деди Довли бобо хўмрайганча. — Биз тополмадиг-у, сиз топарсиз.

— Дусс. ДДТ, демак... Қони, каровотта тортинг, бобожон. Ҳе, бир пиёладан чой ичайлик!

Чол ношвати ниҳолидан айрилишни истамаган каби унга ачиниб қарай-қарай йўлкага чиқди. Анчагина баланд қишлоқи ишком остидан энкайиб ўтиб, ёғоч катта ётганда, қил арқонни ҳалқа қилиб, елкасига ташлаб олган Қувват дарвозадан кирди. Арқон унга оғирлик қилиб, терлаб кетган эди.

— Бобо, ана арғамчи келди! — деди Ҳаким. Кейин, ёшда тенг бўлсалар-да, ўзидан бирон қарич паст бўйли жўрасига пешвоз юриб, ундан арқонни олди. — Мен теракка чиқаман... Мунча оғир. Ўлиб бўпсан-ку?

— Қилдан эшилган бу, — ғижиниб деди Қувват. — Белингга ўраб ол. Лекин қитиғинг келади.

Калишини ечиб катта чиққан Довли бобо арқонни Қиёмнинг ўғлига ушлатиб қўйиб, ўзи турган ерида айланаётган неварасига ҳамон чеҳраси тунд ҳолда бақирди:

— Сабр қил, Ҳаким! — Кейин катда чўкка тушиб, ўраб қўйилган дастурхонни оча бошлаган Қиёмиддиндан сўради: — Женгилрак нарвон бормн?

— Бор. А-а, — дея илжайди Қиём. — Биз теракнинг бир ёғидан суяб турсак, бир ёғига нарвонди қўйиб, Ҳакимжон чиқса... — Кейин тайсаллаб илова қилди: — Қувват ҳам чиқса бўлади. Қайтамга у енгилроқ...

— Э, унингиз дамини олсин, — деди чол. — Қани, бир дуо қилайлик.

— Омин, — дея тиз чўкканча қўлини очди Қиём. — Айтинг, палвон бобо.

— Шу хонадондан пайзи-баракат аримасин. Топганингиз тўйга буюрсин.

— Ҳе, мингта киринг, бобожон.

— Қўйинг, — деди чол фотиҳа ўқигандан кейин. — Кўп яшаган сафдан қолади, деган гап бор. Пайғамбар ёшидан ўтиб кетганимизгаям ўн жилдан ошиб кетди. Бу ягига имонимизди берсин, улим. Умр ўз жўлига, имон керак... — Шу гаплардан кейин ҳам қариянинг қовоғи очилмасдан дам ношвати кўчатига, дам хўмрайиб турган теракка, дам ён атрофларга кўз ташлар экан, Қиём чой қўйиб узатган пиёлани олди. — Кўп ноқулай жойда экан-да бу терак.

— Ҳа, бобожон, жуда ноқулай жойда, — деб тасдиқлади Қиём. — Лекин шу дарвоза томонга йиқитсак, зарари камроқ бўладими дейман? Нима дедингиз?

— Мен ҳам шуни ўйлаб турипман, — деди чол. — Бу касопат кўтаролса-ку ўзим ҳам белига чиқиб, арралаб олардим... Ҳа, майли. Ҳакимбой, чой ичасанми?

— Сув ичганман, бобо.

— Э-э, носкади қоп кетипти-ку.

— Опкелайми?

— Авара бўлма. Буни жиғитиб берсак, амакинг ғулалаб олар. Сен қарашгин. Арра тортишасан.

— Хўп.

— Палвон бобожон, қовоғингизни очинг, — деб қолди бирдан Қиёмиддин. — Шу ношватини ўйлаётган бўлсангиз, гап йўқ. Бугун дусс топаман.

— Пояси алмурут-а?

— Ҳа. Тоғдан опкелиб эдим... Қўлингиз енгил экан, палвон бобо. Ҳу бурчакдаги шотут ҳам тутиб кетди.

5.

Шундай қилиб, Ҳаким учини белига боғлаб чиққан арқонни ар-ар теракнинг қоқ белига ўраб тушди. Кейин нарвонни четга олиб қўйиб, арғамчини чуватиб-тортиб, дарвозага яқин келишди. Теракнинг тепа шохларигина дарвоза устидаги айвончага тегиши, уни сал-пал қўзғатиши ҳам мумкин.

Бироқ теракни бундан бошқа томонга қулатиш ҳам мумкин эмас эди.

Довли бобо худди бир қўрғон деворини йиқитиш олдида тургандек жиддий, ҳам бир саркарданинг ғурурига эгадек кўринар, тағин туғма бир муҳандисдек дарахтнинг бўйинию дарвозагача бўлган масофани кўзи билан қайта-қайта чамалар, теракнинг туби чириб битгани, демак, қайси томони кўпроқ очилиб қолган бўлса, ўша томонга оғиш хавфи борлигини билиш, арқонни шунга мўлжаллаб, ўнглатиб ёки чаплатиб тортишни ҳам аниқ билиш учун ботбот қуриётган оғоч остига бориб келар ва арқоннинг иккинчи учидан ушлаб турган Қиёмбойни гоҳ ўнгроққа, гоҳ сўлроққа жилдирар эди.

Ниҳоят, у:

— Бачалар, қочинглар, — деб Ҳаким билан Қувватни тандир томонга ҳайдади-да: — Қиёмбой, энди, бобоси бўйидан, бор кучингизни билакка йиғасиз, — деди. — Бобонгизда кўпроқ ғайрат қолган. Бу терагингиз кўп оғир, эковимиздиям судраб кетиши ҳеч нарсамас... Хўш, энди... Ҳаким! — дея бирдан бақириб юборди. — Болтани ол, отам. Теракнинг нариёғига ўтиб, пастлатиб ур. Жерга тийиб турган жойига беш-олти болта ур. Ўзи шўнга маҳтал бўп турипти. — Кейин Қувватни ҳам чақирди: — Ке, небарам. Ҳа деган — туяга мадад. Жипти учидан ушла...

Дақиқа ўтмасдан болтанинг қаттиқ пўстлоққа гуп-гуп этиб урилаётгани, «чарс-чурс» этиб пўстлоқ парчалари отилгани ҳам чорбоққа тарала бошлади.

— Э, художон, ишқилиб, шарманда қилма, — деб пичирлар эди Қиёмиддин. — Ўзинг бобомга қувват бер, палвон бобомга... — Сўнг бирдан сўраб қолди: — Палвон бобо, шаҳарга келганингиздан кейин ҳам олишганмисиз?[1]

— Жўқ, — деди теракдан кўз ўзмай турган чол. — Райисликдан бўшалган жилим полвонликни ташлаб эдим. Бир тўйда тажиктинг бир зўри жиғитиб қўйди. Шу-шу, даврадан чиғиб кетдим. Лекин сал ғирром олишди, чотдан олди... Кучим кўп эди-ю, амалим кам эди. Э, бобонг бир замонлар лойга ботган трактирди бир томонини кўтарган... У куч-қувват энди қани? Мен ҳам манави терагингизга ўхшаб қолдим, улим. Ҳаққатан ҳам шунга ўхшайман-е.

— Ундай деманг, палвон бобо. Сиз инсон, одамсиз...

— Э, гапирасиз-да, Қиёмбой. Тилимизди, сал-пал шайтанлигимизни айтмаса, мана шу дарахтлардан парқимиз жўқ.

— Шу дарахтлардиям раиси бўлар эканми?

Чол пинагини бузмади.

— Райис эмиш... Саводли, тўрт мучаси бутун одамлар камлиги учун бизди райис қилиб қўйган эди-да. Йўғасам кўрсавод бир жигит эдик. Холангизди азроқ савод бор эди.

Шу пайт болтани кўтарганча тек қолган Ҳаким:

— Кетаяпти... Бобо, кетди-и! — деб бақириб юборди-да, нимагадир нари томонга қочди.

Унинг товушига ҳамоҳанг бўлиб ғижирлаган, сўнг қарсиллаган шовқин эшитилган кўйи теракнинг худди Довли бобо мўлжаллаган томонга оғаётганини тандир қошида турган Ҳамида ҳам кўриб, ёқасини чимдиб ушлаганча пичирлай бошлади.

«Қарс-қурс» этган товушлар остида кимнинг нима деётганини холис киши тушунмас, арқон тутганларнинг ўзларигина тушунишар эди:

— Палвон бобо, аққа қийшайди...

— Аяқти тираб тортинг... Вой-бўй... — Қандайдир дарахт шаклида қотиб қолган девдек терак буларнинг мўлжалидан уч-тўрт қадам нарига тушиши аниқ бўлиб қолди; бу вақтда у ярим йўлни босиб тезлашган, қандайдир томирлари ҳам «қарт-қурт» этиб узилмоқда экан, Довли чол унинг йиқиладиган жойини тусмоллаб кўрди-ю, вужудидан қувват кетгандай қўллари бўшашиб қолди: баҳайбат теракнинг нақ ношвати устига келиб тушишига шубҳа йўқ эди. Ана, етти-саккиз газ қолди.

Шунда одамсимон девдан қолишмайдиган Довли бобо халпиллаб ниҳол томонга югурди. Тепасига босиб келаётган бало-қазони қайтариб қоладигандек панжаларини очиб, қўлларини кўтарди-ю, шу заҳоти ниҳолдан бир қадам олдинга ўтиб бироз энгашди. Кейин сал қийшайди-да, чап елкасини тутиб турди. Худди шу пайт терак тубидан қорайиб кетган болдирдек томир портиллаб отилиб чиқди ва батамом ҳалок бўлган зил-замбилдек, кўкчил «гавда» чолнинг елкасига келиб тушди-ю, уни ўтказиб қўйди. Илло учки шохлари дарвозага туташ деворга таяниб қолган, бор бўйи аста лопиллар, бунга сари Довли бобо ерга ботаётгандек пасаяр, чолнинг ортидаги ношвати ниҳоли эса бунга сари кўтарилар эди.

Довли бобони теракнинг остидан судраб чиқишди. Чолнинг буғдойранг юзидан қон қочгани учун эски пахтадек оқариб кетган, кўзлари хиёл очиқ эди...

Чол касалхонада ҳам ўзига келмади. Дўхтирларнинг айтишича, ўша ҳадсиз зарб остида қариянинг ички аъзолари деярли «тўкилиб» кетган экан.

Ҳаким бобоси учун кўп куйди. Қиёмнинг азоби эса уникидан ҳам ортиқ эди.

Сорагул момо ўғлининг жонажон жўрасию унинг оиласи билан ҳар қандай алоқага чек қўйди. Лекин кампир бу билан ҳам таскин топмас, Қиёмни қарғар эди. Бора-бора Ҳаким «Қиём акада айб йўқ»лигини жаҳл билан айтадиган бўлди. Кейин-кейин эса Довли бобонинг нима бўлиб қазо қилгани эл орасига тарқалиб кетди-ю, кўплар уни алқайдиган-мақтайдиган бўлди: «Ана у палвон бобони боғбон деса бўлади...»

Камина ҳам шу фикрга қўшилиб, ушбу ҳикояни битдики, шояд Сорагул момога етса...

Тошкент, 1996 й.

[1] Курашганмисиз? (шева).

[illegible]

ТИНЧ ЎЛКАНИНГ БАХТЛИ БОЛАЛАРИ

Бу кун бутун борлиқ гўё болаларнинг ўйин кулгулари, севинчу шодликларига тўлиб кетди. Сахий қуёш ҳам борлиқдан ўз мурувватини аямади.

Пойтахтдаги асосий тантаналар «Туркистон»нинг ёзги саройида бошланди. Бу ерда катта хайрия концерти бўлди.

... Тасаввуримда саҳна ажойиб гўзал бир боққа айланганди. Жажжи қизалоқлар дунёдаги энг мафтункор гуллар мисол рақсга тушмоқда. Сержило чаманга хушовоз булбуллар файз киритади. Ёқимли мусиқа навоси майин эсаётган шамол мисол дилингизни қитиқлайди.

ОЛАМ СЕВИНЧЛАРГА ТЎЛДИ

Куйга сеҳрланасиз. Олам кўзингизга янада мунаввар кўринади. Наҳотки шу куй оддий бармоқлар ҳаракатидан юзага келса... Балки бу қўллар сеҳргардир... Олқишлар «Балли Даниил» «Офарин Даниил». Шу кичкинагина боланинг санъати гўё бутун борлиқни ўзига ром этганди.

Олқишларга сазовор бўлган Даниил ким дерсиз? Даниил Холиқов республика мусиқа санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун Президентимиз И. Каримов стипендиясига лойиқ топилган ёш санъаткор. У она табиат эҳсон қилган ажойиб иқтидори туфайли жуда эрта - атиги ўн бир ёшида шундай юксак иззат-икромга эришди. Унинг ҳаётидаги илк катта воқеа — Алмати шаҳрида 1993 йил март ойида ўтган кўрик-танлов Даниилни тағин ҳам жўшқинроқ ижодий оқимга қуйиб юборди. Ҳаяжонли кечган синовда чинакам маҳорат ва қобилият талаб этадиган мураккаб асарларга санъаткорона руҳ бағишлаб, лауреат бўлди. Кейин Туркия, Германия сафари... Бу мамлакатларда ҳам у скрипкасини гоҳ шодон, гоҳ хазин куйлатиб, мухлисларни мафтун этди.

Санъат боғига гул бўлиб, булбул бўлиб кирган ижрочилар Ўзбекистоннинг севимли ўғил-қизлари. Улар пойтахтдаги қатор мактабларнинг иқтидорли ўқувчилари, ижодиёт марказлари қатнашчилари, аллақачон катта саҳналарга чиқишга улгуриб, кўплаб мамлакатларга бориб, ўз санъатларини намойиш қилган гуруҳларнинг вакиллари.

Бу базмнинг томошабинлари-мактаблар, боғчалар, ногиронлар, болалар уйлари тарбияланувчилари эдилар. Болалар байрамига Республика байналмилал маданият макази, шаҳар ҳокимияти, халқаро «Соғлом авлод учун» жамғармаси, «Меҳршафқат» жамғармаси, Юнусобод тумани болалар ижодиёти маркази, ишбилармон аёллар уюшмаси, «Ўзбекнаво» концерт гурухи жамоалари қўлларидан келганларича ўз ҳиссаларини қўшдилар.

Анжуманнинг бош ҳомийси республика ёшларининг «Камолот» жамғармаси бўлди.

— Дунёда болаларнинг шодон кулгусидан гўзалроқ нарса бўлмаса керак. Жажжиларнинг гулгун чеҳраларини кўриб бундай ажойиб тантана бош ҳомийси бўлган республика ёшлари «Камолот» жамғармаси раҳбариятига барча ота-оналар номидан миннатдорчилик билдирамиз — дейди қизчасини байрамга олиб келган Гулхан Назарова.

— Биз Қорақалпоғистон Республикасининг Кегайли туманидан бўламиз, — дейди яна бир суҳбатдошимиз Г. Норбеков. Ўғлим билан Тошкентга келгандик. Ажойиб томошаларни кўриб бошимиз осмонга етди. Ўғлимнинг севинчини қаранг. Бундай ажойиб байрамлар болалар хотирасида бир умр муҳрланиб қолса ажаб эмас. Болалар қувончига қувонч улашган ташкилот раҳбарлари омон бўлсин.

Куй-қўшиқ авжида. Биз эса фурсатдан фойдаланиб бу ерга ташриф буюрган жажжи меҳмонлардан интервьюлар оламиз:

Раъно АСАДОВА — боғча тарбияланувчиси. Бугун биз концертдан сўнг ҳайвонот боғига борамиз. Бўри билан қуёнчани кўрамиз. Айиқ полвонга эса конфет берамиз.

Дилшод АҲМЕДОВ - 1-синф ўқувчиси: Ойим бугун менга кўп музқаймоқлар олиб беради. Сўнг Бобур паркига борамиз. Отга минамиз.

Гўзал РЎЗИЕВА - боғча тарбияланувчиси: Мен музқаймоқ емайман, томоғим оғрийди. Концертдан чиқиб-чи, биз циркка борамиз. масхарабозларни томоша қиламиз.

Қайси бир бола билан суҳбатлашманг, байрамдан хурсандлигини яшира олмай, тўлиб-тошиб гапиради. Энг асосийси, уларнинг байрамдан кўнгиллари тоғдек кўтарилган.

— Дунёда болаларга севинч улашишдан ҳам буюкроқ нарса йўқ, — дейди анжуманнинг бош ҳомийси Республика ёшлари «Камолот» жамғармаси бошқаруви раиси Ҳотам Абдураимов. — Гулдек очилиб кетган жажжиларни кўриб, юрагинг фахр-ифтихорга тўлиб кетаркан. Улар бизнинг эртамиз, бахтимиз, қувончимиз. Фарзандларимиз учун қанча хизмат қилсак оз. Бизнинг «Камолот» жамғармамиз жамоаси нафақат байрам кунлари, балки бошқа вақтлар ҳам фарзандларимиз билан бирга бўлишади. Болалар уйлари, ногиронлар мактаб-интернати тарбияланувчилари ҳам доимий бизнинг назоратимизда. Улар учун қўлимиздан келганча ёрдамимизни аямаймиз. Бизнинг жамғармамизнинг вилоятдаги вакиллари ушбу тадбирни кўнгилдагидек қилиб ўтказиш учун жойларда барча ишларни амалга оширмоқда. Ниятимиз байрамни болаларнинг кўнглига ёқадиган қилиб ўтказиш. Мақсадимиз, болаларимиз озод ва обод Ватанда яшаётганини ҳис қилсин деймиз.

МЕҲРБОНУ,
«Туркистон» мухбири.

Суратчи: Козим ЎЛМАСОВ.

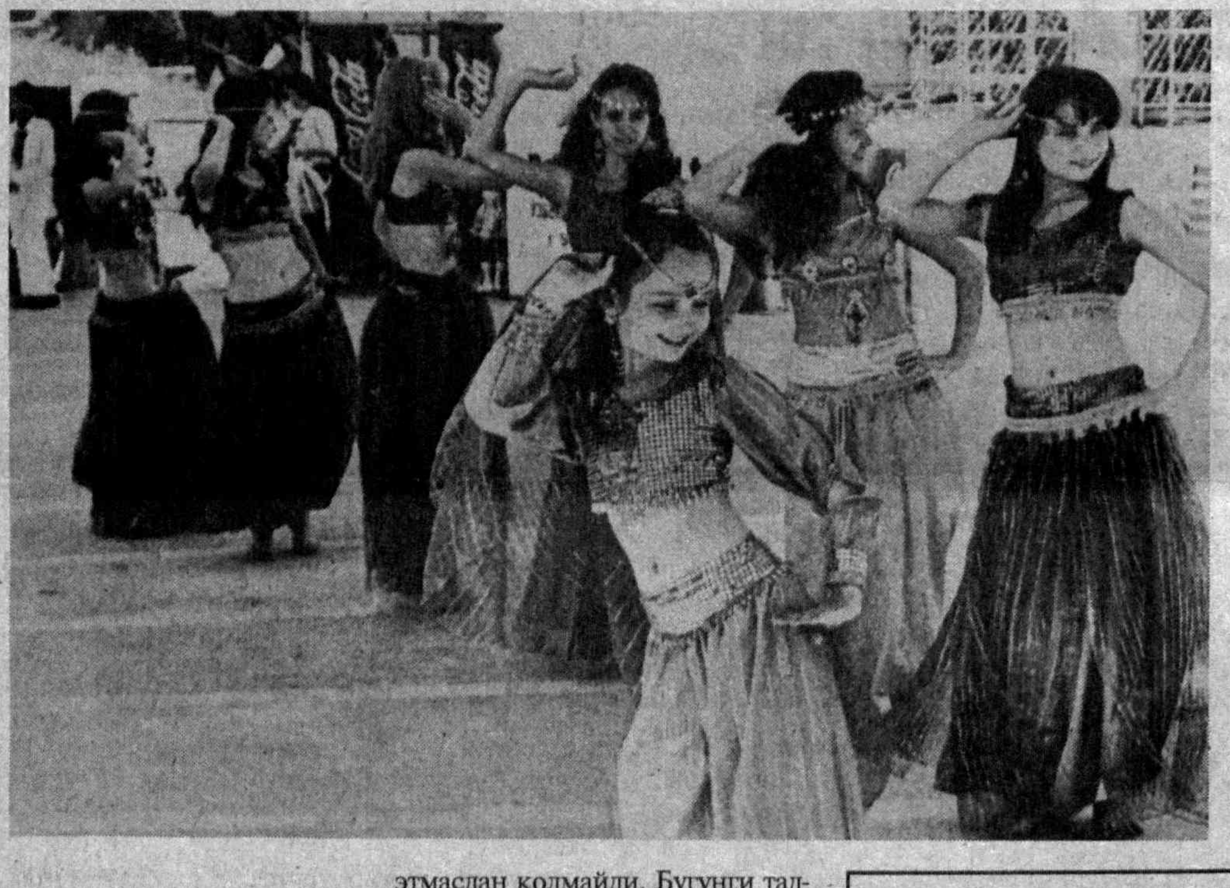

БАЙРАМ ЎЗГАЧА БЎЛДИ

Халқаро «Болаларни ҳимоя қилиш куни» болажонларимиз учун ҳақиқий айёмга айланиб кетди. Республикамизнинг турли бурчакларидаги боғчаларда, боллар уйларида совға-саломлар улашилиб, ижодий учрашувлар ўтказилди.

Республика ёшлар «Камолот» жамғармасининг ташаббуси билан Тошкент шаҳридаги 2-ногирон болалар уйида ҳам бу сана ўзига хос байрамона кайфиятда ўтказилди. Жамғарма бошқарув раиси ўринбосари Комилжон Юсупов бу қутлуғ кун шарофати билан барча болаларни қизғин табриклади. Шунингдек, жамғарма ҳисобидан болалар уйига совға-саломлар, ўйинчоқлар туҳфа этилди. Бекаму-кўст безатилган байрамона залда «Камолот» жамғармаси қошидаги «Мўтти» театр студиясининг ичакузди чиқишлари болаларга яна бир карра завқ бағишлади. Тошкент сув иншоотлари институти «Ойгул» ҳаваскор қўшиқчилар гуруҳи уларга куй-қўшиқлар тақдим этишди.

— Масканимизда, — дейди бош шифокор Умида Акмалхўжаева, — 350 нафар ногирон ўғил-қизлар даволанишади. Бунинг учун уларга барча шарт-шароитлар муҳайё. Шифохонамизда даволанаётганлар асосан 4 ёшдан 18 ёшгача бўлган норасидалар. Биз даволаш давомида уларни маълум касб-ҳунарга ҳам йўналтириб борамиз. Каттагина боғимиз бор. У ерда ўғил болалар боғбонлик билан шуғулланади. Қизлар эса ўз тарбиячилари ёрдамида бичиш-тикиш сирларини ўрганишади.

Яқинда бир гуруҳ қобилиятли ҳаваскор рассом болаларимизнинг кўргазмасини ташкил қилдик. Ниятимиз келажакда республика ёш рассомлар танловида ҳам қатнашиб кўриш. Фурсатдан фойдаланиб, бугунги шодиёна учун ёшлар жамғармасига ўз миннатдорчилигимни билдирмоқчиман. Бундай учрашувлар болаларга ижобий таъсир этмасдан қолмайди. Бугунги тадбир, улашилган совға-саломлар болалар ҳаётининг унутилмас дамларидан бирига айланиб қолади.

Умида опанинг куйиниб сўзлашига қараганда, болаларнинг ақлан заиф туғилишларининг сабаби кўпроқ ота-оналарга ҳам боғлиқ экан. Гиёҳвандлик, ичкиликбозлик, яқин қариндошлар билан оила қуриш натижасида ирсият қонунларининг бузилиши ёки бўлажак онанинг тез-тез асабийлашиш ҳоллари кўпинча шундай фожеаларга олиб келар экан.

Зеро, болаларни ҳимоя қилиш куни фақатгина уларга ғамхўрлик қилишдан иборат эмас, балки уларнинг кейинги ҳаётида ўз масъулиятимизни чуқурроқ ҳис қила билишдан ҳам иборатдир.

А.БОБОЕВ,
«Туркистон» мухбири.

Шу куни қуёш ҳам ўзгача нур сочди. Унинг нурлари беғубор бахтли чеҳраларга янада шодонлик бахш этди.

«Туркистон» саройида бошланган болалар байрами пойтахтимизинг сайилгоҳу-боғларига кўчди. Томошалар кечгача давом этди.

Дил тубидаги сўз

ҚИЙНОҚ ТАЪМИ

Қўшиғим, сени соғиндим. Ўзимни унутганча, кўзларимни юмиб тинглагим келяпти сени. Қулоғимга қўнғироқ оҳангларини солувчи сўзларингни қанчалик соғинганимни билсанг эди. Бу кеч юрагим ухламади. Азоб берди йиғлайвериб. Кутавериб кўзларим толди.

Изладим — атрофимдан, тушларимдан, оҳларимдан ва ҳатто кўзим ёшларидан. Топмадим — шунча азобларни нечун раво кўрдинг!

Кутгандим — ялпиз баргларида, шудринг томчиларида, атиргул уфорларида. Келмадинг — шууримдаги қийноқлар таъмини тотиб кўр энди. Шўр таъмидан лабинг-да, томиринг-да, вужудинг-да қийналдими? Ачинмайман — пичоқни оғримаса аввал ўзингга ур, дейдилар.

Бунчалар тилингга азоб берасан? Ахир сўзлар қанча яхши-яхши. Нимага дилингни тўлғонтирувчи сўзларни занжирбанд қиласан? Асираликка бошқа сабаб тополмадингми? Нафис дудоқларингдан томчилаётган ёшни симириб олгим келяпти. Истамадинг...

Қўшиғим; соғинчимни еллардан сўрсанг, қулоғингга шивирини етказишади. Ўша сас — мен муҳаббат бўламан...

ТОМЧИ

Томчининг харидорлари кўп. Кўз ёши томчисининг эгаси — юрак. Шудринг томчисига барглар харидор. Ёмғир томчилари замин ғуборини ювиш учун ёғади.

Томчилар ғуборларни ювармиш. Лекин қайси бир томчи? Кўз ёшлари - юракнинг аччиқ фарзандлари. Шудринг томчиси — тонгнинг эҳсони. Ёмғир томчилари заминнинг чанқоғини қондирувчи.

Яна бир томчи бор — тилингдан тўкилувчи сўз томчиси. Бу томчининг хиллари... жуда кўп. У томчиларнинг қаерга сингиши сўзнинг таъсирига боғлиқ.

Мен — юракнинг томчисиман. Онамнинг томиридан тўкилган ҚОН!!!

СЎЗ СОҒИНЧИ

Тилим бир нарсани интиқ кутиб яшайди. Ҳар тонг шу сўзни айтгиси келади. Айтади ҳам — лекин уни ўзидан бошқа ҳеч ким эшитмайди.

У сўзни ҳар ким ҳар хил айтади. Сўз таъсиридан кўзга уйқу келади. Юрак ором олади. Куйи ҳам, таъсири ҳам ҳар гал ҳар хил бўлади.

Бу сўз айтилмайди — ўз эгаси бўлмагунча. Бошқага айтишни кўнгил қабул қилмайди. Бу сўзларни тилга чиқаришга бунчалик муштоқ қилдинг, табиат?

Бир куни қизиқ бўлди — сўзни тушимда кўрдим. Таниш қиёфага ўхшади. Лекин янглишганимни ўша он билдим — бу сўз қиёфаси бирбирига ўхшамайди-ку...

ГЎДАК ҲИДИ

Бошни айлантирувчи, минг хил турфа гуллар уфорининг жамланганлиги таърифига шу пайтгача қиёс тополмаган табиат туҳфасидир бу.

Бу туҳфага ҳеч қачон тўймайсан. Бу шунчалик ташналик, қонмаслик, сархушлик инъоми.

Бу ҳидни туйганингда фаранг атирларини заминга шунчаки сепиб юборгинг келади. Унинг олдида атиргул нафаси ожизлигини, ғариблигини, оддийлигини сезасан.

Бу ҳиддан бошинг айланиб осмонга чиқиб кетаётганингни сезасан. Қанотсиз учиб кетаётгандек булаверасан. Ва йиқилиб тушганингда... ўзингни онанинг иссиқ қучоғида кўрасан. Худди гўдакдек эркаланиб бағрида ётасан. Ўшанда... ўшанда яна бир ҳидни туясан оналикнинг. Оналикнинг ҳиди бўлмаса беҳиштга тенг гўдак ҳиди қайдин келсин, қайдин келсин?..

Гули ЧЕҲРА.

РЕСПУБЛИКА, ВИЛОЯТ, ТУМАН ГАЗЕТАЛАРИ МУАССИСЛАРИ, ТАҲРИРИЯТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон матбуотини қўллаб-қувватловчи жамғарма бошқаруви республика, вилоят, туман ҳамда кўп нусхали газеталар учун газета қоғози сотади.

Қоғознинг нархи: 1 тоннаси 60 минг сўм.

Йилнинг III-IY чорагида келтириладиган навбатдаги туркум учун жамғарма билан шартнома тузган ташкилотлар **имтиёзли нархларда** *қоғоз олиш ҳуқуқига эга бўладилар.*

Манзилимиз:
Тошкент, Навоий кўчаси, 30 уй
тел: 44-37-86, 44-37-87

ЎЗБЕКИСТОН МАТБУОТИНИ ҚЎЛЛАБ ҚУВВАТЛОВЧИ ЖАМҒАРМА БОШҚАРУВИ

«ГОСТ» ФИРМАСИ СОТАДИ

1. НШ — 50, 32, НМШ — 25 насосларини. ПЭ 100/53 тортувчи насосларини.
2. 7419 ва бошқа подшипниклар (Россия маҳсулоти).
3. Т-28 х трактори маторлари.
4. Т-4 тракторининг эҳтиёт қисмлари. А—0,1 матори, сигментлар, халқа, ФГ—305 фаралари.
5. «Ятрань» электр ёзув машинкаси.
6. Махсус иш кийимлари.

МУРОЖААТ УЧУН МАНЗИЛГОҲ: Тошкент. Ҳамид Олимжон метро бекати. Икромова кўчаси 4-уй.

Телефон: 34-62-34.

КЕЛГУСИ СОНДА:

- *Экспедиция йўлга чиқди*
- *Уч ҳафта экран қаршисида*

Газета саҳифаланаётганда

БОҒЧАДА – ФУТБОЛ

Пойтахтдаги С. Раҳимов туманидаги 242-ўрта мактаб спорт залида 299, 130, 68, 269, 20 - болалар боғчасининг жажжилари йиғилишди. Йиғилишнинг асосий сабаби боғча болалари ўртасида футбол мусобақасини ўтказиш эди.

Мусобақага қуръа ташланди. Кичкина «футболчи»лар катта майдонда тўп суришди. Ойнаи жаҳондаги машҳур футболчилардан ўрганилган бор маҳоратлар намойиш этилди.

... Омад эса 68-боғча тарбияланувчиларининг «Гулзор» командасига насиб этди. Ғолиб жамоани туман халқ таълими бўлими мудири А. Ф. Рахматуллаев эсдалик савғалар билан мукофотлади.

Холида МИРСАЛИМОВА.

ОРОМГОҲЛАР ЧОРЛАЙДИ

Яна бир неча кундан кейин болаларни гўзал оромгоҳлар ўз бағрига олади. Сурхондарё вилоят матлубот жамиятининг Сариосиё туманидаги Лабиоб қишлоғида жойлашган «Матлуботчи», шунингдек, вилоят автомобилчилари ва темирйўлчиларининг Ҳисор тоғи бағридаги оромгоҳларида болаларнинг қувноқ овози янграйди. Кўҳитанг тоғ этакларидаги Шолкон, Вандоб дам олиш масканларида ҳам болаларнинг яйраб дам олиши учун ҳамма шароитлар муҳайё қилинган.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58; хатлар бўлими — 36-54-65; тижорат бўлими — 33-79-69, 36-58-48; ижодкор ёшлар — 36-57-52; котибият — 36-55-96.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0310
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ. Тираж — 9604.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 21.00
1 2 3 4 5 6